

Марта Замбжицька
Олена Новікова
Світлана Романюк
Катажина Якубовська-Кравчик

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина 1

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина I

Марта Замбжицька

Олена Новікова

Світлана Романюк

Катажина Якубовська-Кравчик

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

Teil I

Ludwig-Maximilians-Universität München

Uniwersytet Warszawski

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина I

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

Teil I

Ludwig-Maximilians-Universität München

Universität Warschau

2021

Рецензенти

д-р Олеся Лазаренко, Університет Віадріна у Франкфурті-на-Одері

д-р Зінаїда Косицька, Національна академія наук України

Дизайн обкладинки – Анна Макаць

Комп'ютерна верстка – Катажина Якубовська-Кравчик

Назва й адреса видавця

Ludwig-Maximilians-Universität München

Institut für Slavische Philologie

Geschwister-Scholl-Platz 1

80539 München

Версія Open Access

<https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bvb:19-epub-77812-1>

<https://doi.org/10.5282/ubm/epub.77812>

ISBN 978-3-95925-189-1

© Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, Olena Novikova, Svitlana Romaniuk,
Marta Zambrzycka 2021

Про авторів

Марта Замбжицька – культурознавець, літературознавець, доктор, ад'юнкт кафедри україністики і лектор Школи східних мов Варшавського університету. Авторка монографії *Sacrum i profanum w prozie Walerija Szewczuka*, Warszawa-Ivano-Frankivs'k 2015, співавторка підручників для вивчення української мови як іноземної: *Z ukraińskim na Ty*, cz. 1-2, Warszawa 2013, 2014; *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність*, Warszawa 2018.

Олена Новікова – мовознавець, доктор, доцент Інституту слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана. Ініціаторка та співзасновниця Міжнародної конференції з україністики *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ та Міжнародного центру української мови як іноземної*, співредактор щорічника наукових доповідей конференції, Мюнхен 2010 – 2020, співавторка й упорядниці книги перекладів *Europa erlesen. Kiew/Kyiv*, Klagenfurt 2013, редактор і співавторка навчального посібника *Українська мова як іноземна. Підготовка до тесту. Середній рівень*, Миколаїв 2017 (диплом конкурсу *Краща Миколаївська книга року* у номінації *Краще навчальне видання та підручники*).

Світлана Романюк – мовознавець, доктор габілітована, професор Варшавського університету. Авторка праць із української теоретичної граматики, соціолінгвістики, аналізу дискурсу, м. ін. *Ukraiński dyskurs polityczny w latach 2010-2014. Analiza lingwistyczna*, Warszawa – Ivano-Frankivs'k 2016. Співавторка підручників для вивчення української мови як іноземної: *Z ukraińskim na Ty*, cz. 1-2, Warszawa 2013, 2014; *Ukraina-Polska. Dialog kultur*, Warszawa 2014; *Українською без табу*, Warszawa 2017; *Українською про культуру*, Warszawa 2018, *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність*, Warszawa 2018.

Катажина Якубовська-Кравчик – культурознавець, літературознавець, доктор, ад'юнкт кафедри україністики Варшавського університету. Авторка праць, присвячених українській ідентичності, сучасній літературі та мистецтву, м. ін. *Kształtowanie się tożsamości narodowej a obraz Polaka i Ukraińca w polskiej i ukraińskiej literaturze I połowy XIX wieku*, Warszawa-Ivanofrankivs'k 2015. Науковий редактор видання *Kobieta we współczesnej kulturze ukraińskiej*, Warszawa – Ivano-Frankivs'k 2013, співавторка підручників *Українською про культуру*, Warszawa 2018; *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність*, Warszawa 2018.

ПЕРЕДМОВА

Пропонований підручник ми написали для тих, хто цікавиться Україною – минулою й сьогочасною. Книга складається з двох частин, вона багато ілюстрована світлинами відомих українських митців і тих авторів, хто люб'язно погодився поділитися ними з укладачами і читачами. У ній пропонуємо чисельні автентичні тексти і різні мовленнєві вправи, які допоможуть у вивченні чи вдосконаленні української мови як іноземної. Сподіваємося, наша праця наблизить читачеві традиції й звичаї українців, а через їхню призму допоможе більше дізнатися про Україну та її мешканців і ще краще зрозуміти українську сучасність.

Тематика першої частини підручника спрямована насамперед на актуальні аспекти культури, такі як музика, сакральне мистецтво, побут українців. Загалом ми прагнули представити новітнє відображення українських звичаїв і обрядів – родинних і тих, пов'язаних із календарним циклом, а також ознайомити читачів із побутуванням вірувань і забобонів у теперішньому суспільстві й іншими цікавими культурологічними темами. Окремий розділ підручника ми присвятили тематиці кіно від його витоків на початку XX ст.

Підручник рекомендований студентам вищих навчальних закладів і слухачам курсів і шкіл, де вивчають українську мову і культуру за кордоном. Частина текстів і вправ, запропонованих у ньому, використана у виданні для польськокомовного читача *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність* (авторки – Катажина Якубовська-Кравчик, Світлана Романюк, Марта Замбжицька, Варшава 2018). Пропоноване видання ми підготували, урахувавши попередній досвід, якісно змінивши його наповнення, зорієнтувавши, крім того, на студентів, які вивчають українську в німецькомовному середовищі, зокрема, в Німеччині.

Прагнемо щиро подякувати всім Авторам, чиї тексти чи фрагменти праць ми змогли використати у цьому підручнику, тим, хто добрим словом і порадою допоміг нам у підготовці видання, зокрема, Зінаїді Косицькій, Марії Янковій, Ірині Зубавиній, Ларисі Брюховецькій та ін. Ми вдячні також тим, хто погодився надати ілюстраційні матеріали, що якісно збагатили цю книгу, насамперед, Христині Яциняк, Остапові Лозинському, Катерині Сліпченко, родині Сечинських і Матеушові Сорі.

З М І С Т

Радість життя.....	8
Традиція і стиль.....	22
Сакральне мистецтво.....	44
Кіномистецькі шедеври.....	62
Світ музики.....	81
Зимові свята.....	104

Радість життя

1. Чи згодні Ви з переконанням: „Діти – наше майбутнє, наша радість і натхнення в усіх починаннях”? Підготуйте і проведіть дискусію. Думки запишіть.

Світлина – Юлій Сечинський

Радість життя

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Прочитайте текст. Запишіть коротке резюме.

Хрестини дитини за українськими звичаями: традиції та обряди

Здавна було заведено хрестити дитину. Як правило, в куми запрошував батько новонародженої дитини. Він давав хліб-сіль вибраній особі і просив бути кумом чи кумою. Здавна запрошення вважалося почесним: „Куми рідніші, ніж брати”. Тому відмовлятися від кумівства не можна.

Хрещенню передували такі церемоніальні дії: посеред хати стелили кожух вовною догори і на нього клали немовля („щоб прилучалося до родинного вогнища, отчого дому”). При цьому примовляли: „Щоб був багатий, як кожух лахматий”, „Щоб добре росло і щасливе було”.

Прийнято, що куми кидають на кожух дрібні монети, а потім беруть його за краї, піднімають разом із новонародженим, супроводжуючи доброзичливими примовляннями: „Щоб здорове й щасливе було”, „Щоб росло і не хворіло”, „Щоб росло на радість батькові і матері”. Після цього йшли до церкви.

За: В. Шахненко, І. Набока, Українська народна (родинна) педагогіка про виховання здорових дітей та підготовку їх до створення сім'ї [в:] „Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна”, Харків 2011, <http://dSPACE.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6553/2/ShahNabo.pdf>

Радість життя

Обряд із кожухом пов'язаний із символічним прилученням новонародженої дитини до отчого дому. На розстелений вовною догори кожух повитуха клала дитину, висловлюючи їй доброзичливі побажання.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Порівняйте українські традиції хрестин з тими, які раніше існували у Вашій рідній країні.

4. Заповніть пропуски у тексті, використовуючи наступні вислови:

а) сімейної злагоди; б) щастя і долю; в) подарунок новонародженому; г) відзначали день народження; ґ) сідали за стіл; д) хрещений батько.

Після хрестин у найближчу неділю чи свято [....] дитини. До цього свята готувалися дуже старанно. На обід подавали борщ, кашу, вареники, яєчню, рибу, гриби, голубці, холодець, пампушки, узвар чи кисіль тощо. Окремим було приготування каші. Її варили на молоці з маслом та медовою водою.

На день народження обов'язково запрошували повивальну бабку й кумів. Коли сідали за стіл, повивальна бабка чи кума брала горнятко з кашею, ставила на стіл і накривала хлібом-сіллю. Поруч ставили порожню тарілку. В неї присутні клали гроші в [....]: „на візочок”, „на штанці”, „на коня”, а на стіл клали крижмо – відріз тканини чи хустку. Після того [....] (він найщедріше обдаровував дитину), мав право розбити горщик із кашею. Горщик розлітався, а каша мала залишитися цілою.

Радість життя

Це вважали прикметою [.....], міцної сім'ї, достатку і благополуччя. Вершок каші і гроші хрещений батько передавав матері дитини і ділив кашу між присутніми, примовляючи „Роди, Боже, жито й пшеницю, а господарям – діток кожного року”.

Після цього [.....] їсти кашу та інші страви. За столом пили горілку чи вино в мінімальній кількості. Після закінчення обіду куми вносили решето з маленькими букетиками живих або засушених квітів (волошки, м'яту, барвінок, чорнобривці, гілочку калини, колосок вівса, жита та пшениці). Букетики вручав кум: одруженим – по одному, а неодруженим по два („щоб були у парі”). При цьому кум промовляв: „Нехай породілля годує, [.....] готує, батькові на утіху, людям на услугу”.

Запрошені, перед тим, як розходитись, бажали дівчинці: „Щоб жила не хворіла, щоб працювати уміла, гордою була, щоб не засиджувалась у дівках”, а хлопцеві „Щоб діждалися женити і внуків бавити”, „Щоб на конях умів їздити і хліборобом був”, „Щоб добрим майстром був”.

За: В. Шахненко, І. Набока, Українська народна (родинна) педагогіка про виховання здорових дітей та підготовку їх до створення сім'ї, [в:] Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харків 2011, <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6553/2/ShahNabo.pdf>

5. Поясніть, хто такі кум і кума.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Пригадайте найщасливіші спогади зі свого дитинства. Один із них опишіть.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Радість життя

.....
.....
.....
.....
.....

7. Що Ви робили в дитинстві? Доповніть перелік.

Пускали сонячні зайчики.

Дивилися на зірки.

Дивилися на хмари і вигадували, на що вони схожі.

Скотилися з високої крижаної гори.

Показували театр тіней.

Пускали жабки по воді.

Плели вінки.

Грали з тінями в лови.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Прочитайте опис дитячої гри німецькою. Чи згадується вона у вправі 7? Як вона називається? Опишіть цю гру своїми словами українською.

Verstecken: ein altes Spiel, das man auch schon zu zweit spielen kann. Ein Kind hält sich die Augen zu und zählt laut z. B. von 1 bis 50, während sich die anderen Kinder irgendwo in der Nähe verstecken. Mit einem lauten "ich komme!" nach dem Zählen, macht man darauf aufmerksam, daß die Suche beginnt. Meist wird vorher durch einen Abzählreim bestimmt, wer die Rolle des suchenden Kindes übernehmen soll. Die bekanntesten Abzählreime dürften sein: "Ich und Du, Müllers Kuh, Müllers Esel, das bist Du", "Eins zwei drei vier fünf sechs sieben, eine alte Frau kocht Rüben, eine alte Frau kocht Speck und Du bist weg" oder nur ganz kurz "Ene, mene muh und aus bist du."

За: <http://www.langenbach-info.de/Brauchtum/Spiele/spiele.html>

Радість життя

Як ще можна проводити час із дитиною, щоб її спогади про дитинство були радісними?

Світлини – Софія Марчук, Юлій Сечинський

[illegible]

9. Прочитайте текст про дитячі ігри. Передайте коротко його зміст українською.

Viele Spiele, die teilweise sogar noch aus dem Mittelalter stammen, sind heutzutage fast in Vergessenheit geraten. Während man früher noch viel zusammen mit anderen, und in freier Natur unternahm, ist die heutige Generation oftmals leider nur noch für sich

Радість життя

beschäftigt, denn längst haben Fernseher, Computer, Gameboy und Handy viele Spiele von damals abgelöst. Früher traf sich die Jugend tagsüber zum Spielen, heute trifft sich die Jugend abends zum "Abhängen". Schade eigentlich, aber die Zeiten haben sich halt, insbesondere mit dem Einzug der Technik, rapide geändert.

За: <http://www.langenbach-info.de/Brauchtum/Spiele/spiele.html>

10. Висловіть ставлення до прочитаного. Думки запишіть.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Чи потрібне вінчання, щоб бути щасливими? Проведіть інтерв'ю у групі. Думки запишіть у формі ключових слів і поділіться ними.

Світлина – Jeremy Wong Weddings on Unsplash

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**12. Прочитайте уважно текст. Випишіть із нього незнайомі слова до теми.
Працюйте зі словником.**

Весільна обрядовість

Українське весілля поділяється на три цикли: передвесільний, власне весільний і післявесільний. У свою чергу кожен із них складався з низки обрядів. Передвесільна обрядовість включала сватання, умовини, оглядини, заручини, бгання короваю і дівич-вечір. Власне весілля складалося із запросин, обдарування, посаду молодих, розплітання коси, розподілу короваю, перевезення посагу, перезви, рядження. Післявесільний цикл присвячувався вшануванню батьків молодими, прилученню невістки до родини чоловіка. Це обряди хлібин, свашин та гостин.

Світлина – Юлій Сечинський

Радість життя

Сватання (сватанки, змовини, брання рушників, рушники, згоди, слово). Починалося весілля сватанням, коли посли від молодого (старости, свати, сватачі, посланці) йшли до батьків обранки укладати попередню угоду про шлюб. Свататися було прийнято у вільний від польових робіт час (на М'ясниці та від Паски до Трійці). Зі старостами до дівчини йшов парубок, на Поділлі – ходили і його батьки, а на Закарпатті – ще й брат або сестра.

Заручини (полюбини, хустки, рушники, сватанки) – заключний етап сватання, обрядове закріплення згоди на шлюб. Водночас це перший передвесільний обряд, що набував законності.

Барвінкові обряди розпочинали власне весілля. Вони символізували освячення шлюбу громадою і включали цілий ряд обрядових дій: збирання барвінку, материнське благословіння на плетіння вінків, їхнє виготовлення та одягання.

Дівич-вечір (дівичник, вечорина, вечоринки, дружбини, пироги, збірня, головиця, заграванки, заводини) влаштовували напередодні весілля як символ прощання з вільним життям. Такі молодіжні вечори робили окремо в оселях молодої та молодого. Це був обрядовий акт відокремлення наречених від нежонатой молоді.

За: А. Пономарьов, Сімейні звичаї та обряди, <http://ethnography.national.org.ua/mynuvshyna/r18.html>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Про які українські весільні обряди Ви дізналися з тексту? Порівняйте їх із обрядами у вашій рідній країні. Розкажіть про один із них.

.....

.....

.....

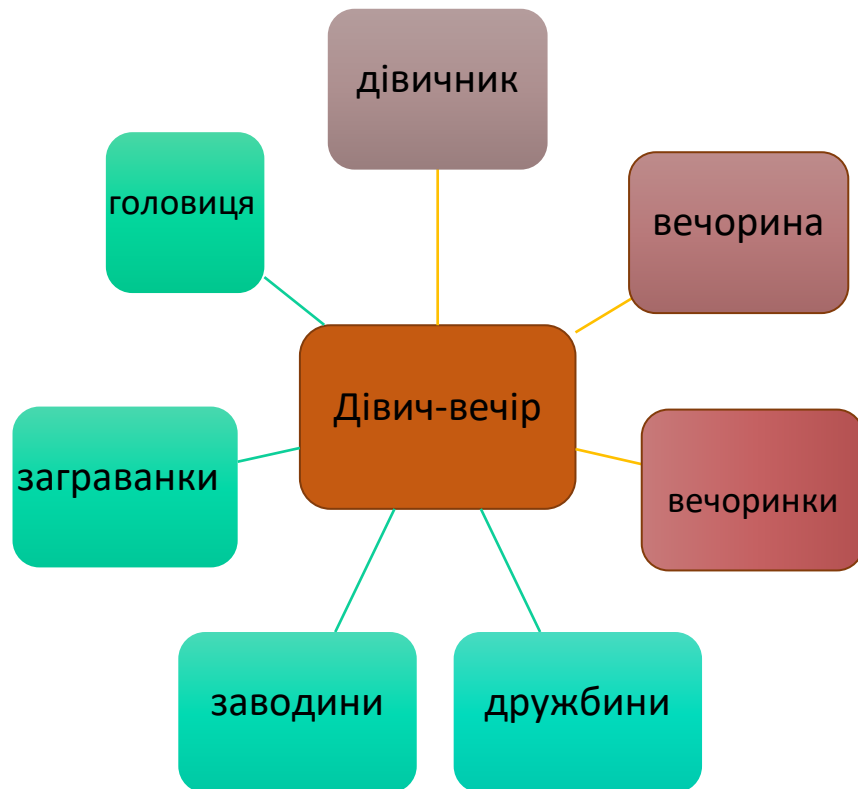
.....

.....

.....

.....

Радість життя

14. Прочитайте і перекладіть українською текст про один із весільних обрядів у Німеччині.

Polterabend

Vor der Hochzeit kommen Freunde und Verwandte der Braut, um Geschirr zu zerschlagen, denn Scherben bringen schließlich Glück. Außerdem soll der Lärm dieses Hochzeitsbrauches böse Geister fernhalten. Allerdings darf kein Glas zerschlagen werden, denn Glas symbolisiert das Glück – und das soll ja heil bleiben. Traditionell werden die Scherben danach vom Brautpaar mit einem verschönerten bzw. dekorierten Besen zusammengekehrt.

3a: <https://www.hochzeitsportal24.de/ratgeber/hochzeitsbraeuche/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Чи існує такий весільний обряд й у вашій рідній країні?

Радість життя

15. Прочитайте текст. Запишіть зміст у формі ключових слів і перекажіть його.

Обряд вінчання. Що потрібно знати молодят

Коли молоді заходять у церкву, священник починає читання літургії. Помічник священника – диякон після прочитання літургії підносить обручки на спеціальному підносі. Потім він приносить весільні свічки. Перед тим, як кільця знайдуться на безіменному пальці правої руки, священник тричі виголошує молитву над нареченим і нареченою. При цьому кільця тричі переносять з одного пальця на другий так, щоб кільце нареченої було на пальці нареченого, а кільце нареченого на пальці нареченої, що символізує довіру і любов пари.

Коли кільця будуть на своїх місцях, наступним етапом вінчання є вінці. Тут значною є роль свідків молодих. Маючи в руках спеціальні хусточки, вони отримують весільний аксесуар (вінці) і піднімають їх над головами наречених, тримаючи їх до кінця таїнства.

Слова священника до молодих: „Вінчаються раба Божа (ім'я нареченої) і раб Божий (ім'я нареченого)”, після чого він підтверджує свої слова хрестоподібним вінцем, даючи молодим поцілувати весільні ікони. Наречена цілує ікону Богородиці, а наречений – Спасителя.

Після цього молодята повинні випити вина зі спеціальної чаші до самого дна, попробувавши на смак як гіркоти, так і радості майбутнього сімейного життя. Вино в чаші символізує долю молодих. Після цього праві руки молодих з'єднують і покривають епитрахилією. Продовжує таїнство вінчання потрійний обхід молодих і свідків із вінцями навколо вівтаря, у супроводі церковного хору.

3a: <https://vizzara.com.ua/uk/obryad-venchaniya.-chto-nuzhno-znat-molodozhenam.-391.html>

[illegible]

Радість життя

16. Поясніть, як Ви розумієте вислів: „Як склався у людини шлюб, так піде все її життя”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Прочитайте текст. Замість пропусків запишіть назви популярних прикрас на весільний коровай: *Колоски пшениці / Калина / Троянди / листя / пару птахів, голубів або лебедів / Коса*

Коровай на весілля

Жодне весілля не обходилося без святкової випічки – короваю. У цій випічці важливі не лише смак і зовнішній вигляд. Важливо хто, як і коли приготує коровай. Про традиції приготування та секрети смачної гарної випічки – читайте далі.

Приготування, або ж бгання короваю – важливий обряд. Жінки сходились у дім, приносили зі собою свіжі продукти на випічку, усе робили разом. При цьому приспівували, вкладали в процес приготування лише добрі думки й турбувалися про оздоблення випічки, правильну температуру тощо. Адже коровай символізує майбутнє життя молодих і, якщо він буде гарним й акуратним, то у сімейному житті все буде добре.

Значення популярних весільних прикрас на коровай:

..... – символізує достаток і любов. Окрім елементів на випічці, біля короваю поряд кладуть її свіжі грона., яку заплітають із тонких смужок тіста, розміщується по нижньому краю випічки. Вона символізує сонце і життєву енергію. – це символ родючості та достатку. – символ любові, тому їх найчастіше зображують на короваї і роблять їх найбільшими. А – символ молодості та багатства, ними також обов’язково прикрашають випічку. Часто зображують на короваї, які є символом закоханої пари.

За: <http://vsviti.com.ua/interesting/food/103861>

.....

.....

.....

Радість життя

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

18. Пригадайте і дайте визначення *омонімів*. Поясніть значення слів за зразком:

Коса – сплетене волосся; сільськогосподарське знаряддя; мілина на річці чи у морі.

Рукав –

Наряд –

Міна –

Деркач –

Штучний –

Які з наведених прикладів належать до а) омоформ; б) омофонів; в) омографів? Ваш вибір обґрунтуйте.

(...) вгорі і в горі; за шию і зашию; по три і потри; проте і про те; сонце і сон це.

(...) браті і брати; дорóга і дорогá; кóлос і колóс; лúпа і лупá; тéрен і терén.

(...) руда і руда; мати і мати; світи і світи; три і три; поле і поле.

19. Прочитайте текст. Запишіть рецепт свого улюбленого пирога чи торта.

Весільний коровай

2 л молока, 5 яєць, 25 жовтків, 600 г масла (маргарину), 1,5 л цукру, 250 г дріжджів, 2–3 ст. ложки меду, 0,5 скл. олії, приблизно 6 кг борошна, родзинки, ванілін. Молоко закип'ятити, розчинити в ньому 1 л цукру, зробити опару. Решту цукру (0,5 л) збити з яйцями. Замісити тісто. Мед і олію додавати в кінці, коли майже вимісили тісто.

Радість життя

Пекти спочатку за температури 200 °С 15 хв. прикрити папером. Потім перший поверх ще 1,5 год . за 175 °С. Другий поверх – ще 1 год.

Тісто для прикрас замішувати з борошна (0,5 скл.) і води (3 ст. ложки). Без цукру! Вимішувати, доки стане тугим і його можна буде розкачувати до прозорості. Троянди робити з кружечків, накладаючи один на другий і формуючи бутон і квітку.

За: <http://simya.com.ua/korovayi-molodyatam-mayut-pekty-materi-retsept-vesilnogo-korovayu/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Традиція і стиль

1. Прочитайте текст. Випишіть із нього лексику, пов'язану з одягом і взуттям. Слова перекладіть німецькою.

Київська Русь (IX–XIII ст.)

За часів становлення і розквіту української держави князі мали „домашній” одяг й одяг „на люди”. Удома княжичі носили довгу сорочку з червоною вишивкою навколо горловини. Обов'язково сорочку підперезували тканинним або шкіряним ремнем. Під сорочку одягали полотняні штани-порти. Коли виходили до людей, додатково одягали свиту, туніку і плащ. На ноги взували оздоблені візерунками чоботи. Чоловіки обов'язково носили шапку, яка мала різну форму. Сільські чоловіки теж носили довгу сорочку, з дешевого полотна. Підв'язували її поясом. На ноги одягали шкіряні постולי чи плетені личаки.

Княжни у той час також носили сорочку, але вона була довшою від чоловічої. Заміжні жінки поверх сорочки вдягали паньову – незшиту спідницю, а незаміжні дівчата – занавіску. Верхній одяг у княгинь був однаковий із чоловічим – це парадна туніка, далматик, мантия поверх далматики.

Незаміжні дівчата носили волосся розпущеним або заплітали у косу. Заміжні жінки прикривали волосся повойником, а поверх надягали убрус – хустку-рушник. Взувалися дівчата у лапті, поршні, чоботи або черевики. Жіночий одяг у різних верствах відрізнявся лише використаною тканиною чи оздобленням.

Козацька доба (XV–XVIII ст.)

У цей історичний період люди з вищого класу прагнули виділитися у суспільстві. Натхнені Заходом, українські феодалі поверх сорочки одягали жупан із кольорової тканини, оздоблювали його хутром чи шовком. Жупан підперезували поясом. На голові носили шапку, форма якої різнилася від статусу. На ноги взували чоботи чи черевики. Чоловіки у селі носили сорочку та штани-шаровари, які підв'язували поясом. На ноги взували шкіряні постולי.

Жінки феодалів у той час любили похизуватися своїми нарядами. Вони вдягали батистову сорочку, розшиту перлами. Поверх неї вдягали сукню з

Традиція і стиль

відкритим декольте та кунтуш. Голову прикривали очіпком та беретом. На селі дівчата носили довгу сорочку. На пояс жінки зав'язували запаску чи плахту. Взували дівчата постоли або чоботи.

За: <https://uain.press/articles/istoriya-ukrayinskoyi-mody-vid-kyivskoyi-rusi-suchasnosti-458016>

Світлина – Юлій Сечинський

Жіночий одяг і взуття:

.....

.....

.....

.....

.....

Чоловічий одяг і взуття:

.....

.....

.....

.....

.....

Які зі згаданих назв одягу і взуття використовують у сучасній українській мові? Які з них стали архаїзмами?

Традиція і стиль

2. *Одяг, взуття* – це іменники, що мають тільки форму однини. Запишіть інші приклади іменників *singularia tantum*.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Запишіть іменники, що вживаються лише у множині – *pluralia tantum*.

.....

.....

.....

.....

4. Перекладіть німецькою. Порівняйте особливі випадки використання множини й однини іменників в українській і німецькій мовах.

Kleidung, Schuhe, Hose, Brille, Waage, Tor, Tür, Schere, Laub, Johannisbeeren, Öl, Möhren, Erbsen, Fleisch, Fisch, Schnee, Nebel, Niederschläge, Gebirge, Liebe, Papier, Obst, Gemüse

.....

.....

.....

.....

.....

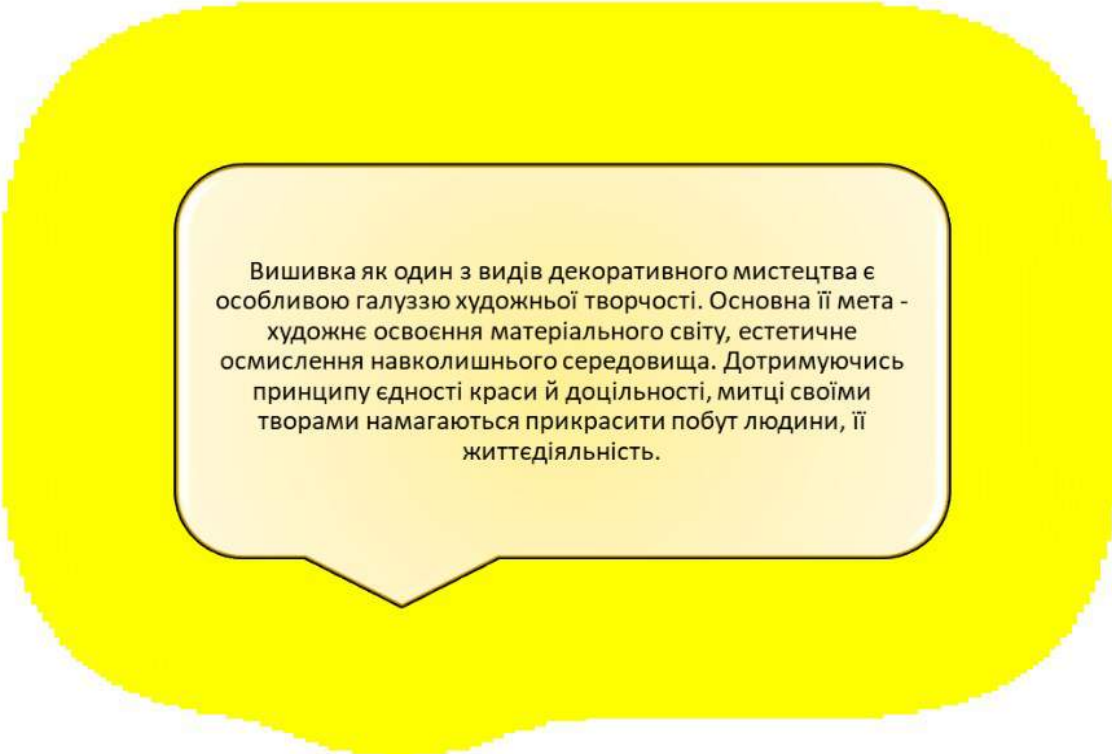
.....

.....

.....

5. Прочитайте текст. Поясніть значення виділених слів і словосполучень.

Традиція і стиль

Вишивка як один з видів декоративного мистецтва є особливою галуззю художньої творчості. Основна її мета - художнє освоєння матеріального світу, естетичне осмислення навколишнього середовища. Дотримуючись принципу єдності краси й доцільності, митці своїми творами намагаються прикрасити побут людини, її життєдіяльність.

Упродовж історичного розвитку вдосконалювалася художня система вишивки, в якій **гармонійно поєднують** матеріал, техніку виконання, орнамент, композицію й колористику.

У розмаїтті українського декоративного мистецтва художня вишивка посідає одне з **провідних місць**. Це улюблений і здавна поширений різновид народної творчості. Колись кількість і довершеність вишитих рушників, сорочок, серветок, скатертин, які дівчина готувала до свого весілля, свідчила про її характер, старанність і працьовитість. Уміння відчувати навколишню красу і відтворювати це в узорах ще змалечку кожна дівчина навчалася у своєї матері, бабусі.

У вишивці яскраво і повно розкрилася душа народу, його **споконвічне прагнення до прекрасного**, широко розвинулося почуття ритму композиційної міри у побудові орнаментів, гармонії колірних поєднань. Це давнє і вічно молоде мистецтво. Секрет його молодості – у єдності людини з природою, в умінні упродовж століть зберігати і примножувати красу, дарувати людям радість зустрічі з прекрасним.

Вишивка – це мистецтво **високої естетичної наснаги**, мистецтво простого й одночасно мудрого декоративного мислення. В орнаментах вишивки, **у співвідношенні колірних поєднань**, у ритмі ліній узору закладено глибокий зміст. Адже у вишивці, як і в народній пісні, відбивалися заповітні мрії на краще майбутнє, прагнення до краси й досконалості.

Як **складне художнє явище**, в якому впродовж століть відбилися різноманітні взаємовпливи, взаємозв'язки з різними культурами, стилями і напрямками, вишивка є **найчутливішою до сприйняття нових сучасних**

Традиція і стиль

тенденцій. У той же час вона зберегла свою духовність, самобутність, національну своєрідність.

Нині вишивка **живе повнокровним життям**, прикрашає сучасний інтер'єр, одяг, надаючи йому своєрідності й неповторності. До невичерпних джерел народного вбрання постійно звертаються й **черпають у ньому наснагу** модельєри, конструктори, художники, дизайнери. Вивчаючи традиції народного костюма, художньої вишивки, вони створюють сучасні моделі одягу, в яких виразно відчуються риси індивідуального смаку.

За: Т. Кара-Васильєва, Історія української вишивки, Київ 2008, с. 6–8.

Світлина – Софія Марчук

6. Закінчіть думку у реченнях.

У вишивці гармонійно поєднуються

.....
.....

У вишивці розкривається

.....
.....

Українська вишивка – це

.....
.....

Традиція і стиль

В орнаментах вишивки

.....

.....

У вишивці, як і в народній пісні, відбивалися

.....

.....

Вишивка прикрашає

.....

.....

7. Прочитайте і перекладіть текст українською. Підберіть до нього назву.

.....

Bei archäologischen Grabungen fand man in skythischen Gräbern in Martynivka (Gebiet Tscherkasy) Bronzefiguren mit einem Muster an der typischen Stelle, vom Hals über die mittlere Brust bis zum Gürtel. Auch auf alten Fresken, wie in der Sophienkathedrale in Kyjiw findet man Figuren, die Stickereien auf dem Oberkleid aufweisen. Und so finden sich über die Jahrhunderte immer wieder Hinweise auf Wyschywankas, gestickt auf einfachem Leinen. Betuchte Kosaken trugen Kleidung aus Seide, bestickt mit Blumenmotiven, mit Silber- oder Goldfäden durchwebt, ebenso die Kaufleute in L'viv. Es war also auch ein Statussymbol, was Material und Bestickung betrifft. Die heute typischen Muster entwickelten sich im 19. Jahrhundert. Man konnte dann schon sehr oft am Stickmuster erkennen, aus welcher Region der Träger kam.

3a: <https://www.ukraweb.com/blog/1020/wyschywanka-mehr-als-folklore.html>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Традиція і стиль

8. Підготуйте розповідь про історію українського народного вбрання. Використайте інформацію з попереднього тексту, а також відомості про Київську Русь і Козацьку добу (Вправа 1.).

9. Заповніть пропуски у тексті, використовуючи такі вислови:

а) збирала народний одяг; б) родинному мастку; в) розглядаються питання; г) один із видів декоративно-прикладного мистецтва; ґ) досягнення своїх попередників; д) діячі культури

Українська народна вишивка до нашого часу дійшла з кінця XVIII – початку XIX ст. насамперед тому, що погляд на неї, як на [.....], утвердився лише у 80-90-х рр. XIX ст. Відтоді [.....] починають цікавитись нею і колекціонувати її в музеях і приватних збірках. Велику роль у цьому процесі відіграли видатні жінки, подвижниці народного мистецтва, які захопилися збиранням візерунків, колекціонуванням вишивок, виданням альбомів, створенням музеїв.

Значні колекції вишивок зібрала в своєму [.....] Михайлівці Лебединського повіту Варвара Капніст, перший приватний музей українських старожитностей організувала в Лубнах Катерина Скаржинська. Свої колекції вони активно експонують на численних виставках, беруть участь в організації й підготовці матеріалів до археологічних з'їздів, на яких [.....] збирання старожитностей.

Родини Драгоманових, Лисенків, Старицьких, Косачів прикрашали своє житло вишитими роботами. Марія Заньковецька вбиралася у народний одяг, оздоблений вишивкою, сама також вишивала. У 1876 р. в Києві вийшла друком перша ґрунтовна праця „Український орнамент” Олени Пчілки (Ольги Петрівни Косач), яка принесла їй широке визнання як глибокого дослідника української вишивки. Сестра Михайла Драгоманова, мати Лесі Українки, Олена Пчілка [.....], узорі вишивок, ретельно їх вивчала.

У процесі історичного та культурного розвитку в кожній місцевості утворилися характерні орнаментальні мотиви і композиції, улюблені колірні гами, специфічні техніки виконання. Майстри народної вишивки дбайливо передавали це з покоління в покоління, відшліфовували, розвивали й вдосконалювали кращі [.....].

Вишивкою займалися повсюди. Кожний район, навіть кожне село відзначалося місцевою своєрідністю. Водночас із давніми традиційними мотивами з'являються нові, ближчі до реальної дійсності. Наприклад, наприкінці XIX – на початку XX ст. у вишивках Київської, Харківської, Полтавської, Чернігівської областей особливого поширення набув мотив стилізованих червоно-чорних троянд.

За: Т. Кара-Васильєва, Історія української вишивки, Київ 2008, с. 154.

Традиція і стиль

10. Напишіть коротке резюме попереднього тексту.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світлина – Руслана Сечинська

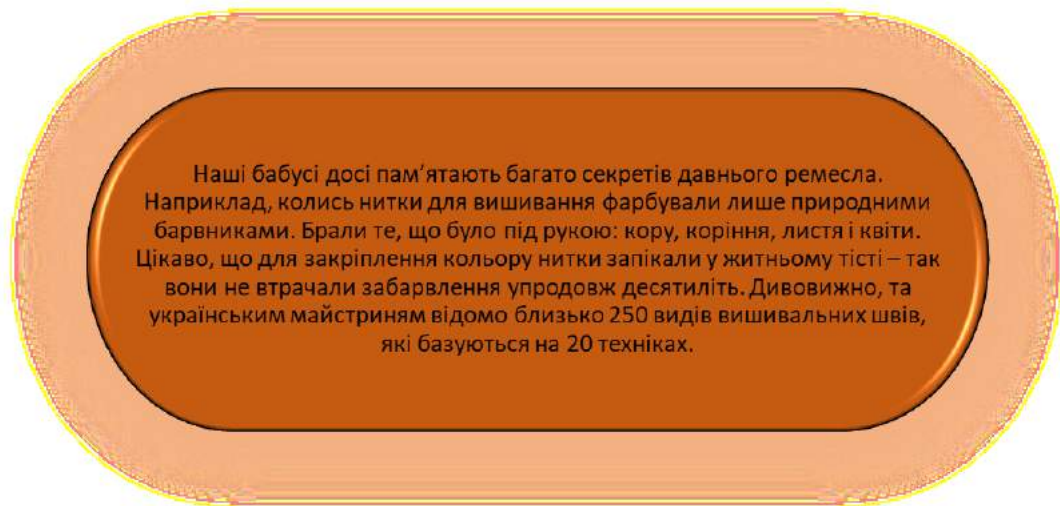
11. Працюйте у групах. Виберіть один із регіонів України. Прочитайте опис і підготуйте розповідь або презентацію про особливості вишивки цього регіону.

Традиція і стиль

Вишиванка як унікальний код твого краю. Від Луганська до Львова – особливості вишиванок кожного регіону

В Україні вишивати вміли у всіх регіонах. Кожна область, інколи навіть село володіли своїми унікальними техніками вишивання. Дівчаток із наймолодшого віку привчали до вишивання.

У деяких областях це ремесло любили навіть чоловіки. Вишиванки здавна носили чоловіки, жінки і діти – кріпаки і пани, міщани і селяни. Одягали їх у свята та на щодень. За вишиванкою можна було визначити статус та походження власника. Найдавнішими матеріалами, з яких українці виготовляли вишиванки, були тканини з овечої вовни, льону та конопель.

Проаналізувавши старовинні та сучасні зразки вишивок, можна умовно скласти своєрідний атлас регіонів України за типовими для них візерунками, орнаментами і символами, техніками і кольорами. І хоча чітких меж використання певної техніки вишивки ніколи не було, все ж спробуємо виокремити ті головні риси, які відрізняли одну область від іншої.

Луганська область

Відомо, що вишиванки Східного регіону мають переважно рослинні орнаменти. Особливістю луганських вишивок є поліхромні візерунки, виконані хрестиком, грубою ниткою, завдяки чому створюється враження рельєфності. Традиційним є поєднання різних за фактурою ниток, що також додає рельєфності візерунку. Тут здавна вишивали хрестом і гладдю.

Цікаво, що народному ремеслу навчали дівчаток вже дошкільного віку, бо, за традицією, на день сватання у юнки мало бути не менше 12-ти вишитих рушників.

Традиція і стиль

Запорізька область

Відомою на всю Україну була чоловіча так звана чумацька сорочка – з широкими рукавами, де вишивкою оздоблювали лише комір. (Цікаво, що такий рукав слугував своєрідним прапором для подачі сигналу при переправі через дніпровські пороги). Чумацькі сорочки завжди добірно вишивалися: комір здебільшого – лиштвою, пазуха – вирізуванням, а рукава – вирізуванням із лиштвою. У Запорізькій області використовували всі основні геометричні фігури та їхні поєднання: кола (символи сонця), в середині яких розміщуються розетки, складені з ромбів; ромби можуть бути однією фігурою або поділені на частини, з крапками посередині.

Полтавська область

Для Полтавської вишивки характерна ніжна кольорова гама, пастельні тони. Найчастіше це вишиття білим по білому геометричних орнаментів (у народі асоціювалося з морозними візерунками), а також поєднання їх із рослинними. Щоб підсилити ефект, додавали нитки попелястих кольорів. Кажуть, саме полтавська вишивка є найскладнішою зі всіх українських.

Херсонська область

Вишивкам Херсонщини притаманний рослинно-квітковий орнамент. Він почав з'являтися на жіночих та чоловічих сорочках ще з середини XIX століття. Одна з найпоширеніших ідеограм – „Світове дерево”. Частими були також символічні зображення тварин: зозулі, півня, коня та оленя. Старовинні херсонські сорочки часто вишивали чорними нитками. Побутувала на Херсонщині й вишивка білим по білому.

Київська область

На Київщині вишивали дрібні геометричні та рослинні мотиви: зірки, квіти, виноградні грона. Для жіночих сорочок обирали червоні, жовті, сині кольори, підкреслені чорним. Київська вишивка була контрастною – на білому полотні рясніли насичені кольори червоно-чорних узорів. Ажурні мережки використовували і на жіночих, і на чоловічих сорочках. Цікавою технікою володіли майстрині Іванківського району – візерунок, яким вишивали сорочку, спершу малювався на полотні, потім контур обводився чорною ниткою, а далі зашивався іншими кольорами.

Чернігівська область

Для цього краю характерні білі вишивки. Геометричний або рослинний орнамент вишивається білими нитками або ж із укріпленням червоного і чорного. Виконується дуже дрібними стібками, що нагадує бісерні вишивки, характерні для чернігівських сорочок. Використовувалися дуже тонкі нитки, що вимагало від

Традиція і стиль

рукодільниць надзвичайної майстерності. Дуже популярною була й ажурна вишивка.

Одеська область

На одеську вишивку мали вплив східноподільський, молдовський та румунський способи декорування. Поширеними були чорні геометричні мотиви – вишивка у вигляді композицій з 2 чи 3 рядів, доповнених жовтими або червоними смугами. Часто використовували мотиви церковної корони, хреста та двоголового орла. Одеська вишиванка кольорова. Загалом багатство барв українських сорочок збільшується з півночі на південь.

Тернопільська область

У більшості районів Тернопільщини майстрині віддавали перевагу геометричним узорам і насиченим темним кольорам. Особливо це помітно на Борщівщині – регіоні, який прославився на весь світ саме своїми унікальними вишиванками. Це зашиті повністю рукави із переважанням чорного кольору, а також поздовжні косі смуги з повторюваними елементами. Мотив калини – один із улюблених на Тернопільщині: ягідні гілочки часто зображали між двома пташками. Типовою тут була вишивка вовняними нитками. Тернопільські візерунки чіткі, контрастні, з об'ємними елементами.

Івано-Франківська область

Вишивки Івано-Франківщини прикрашають чіткі геометричні фігури, які часто з'єднуються в одну широку лінію, утворюючи динамічний орнамент. [...] На Івано-Франківщині завжди пишно декорували рукави. На одній сорочці поєднували багато технік вишивання: від „білих по білому” до „писаних” – суцільно „замальованих” нитками елементів. Особливими є вишивки села Космач. Яскраві жіночі сорочки з горизонтальними уставками, на яких переважає гарна осіння гама. Цікавими були покутські вишиванки.

Закарпатська область

Закарпатська вишивка – дуже різнобарвна та густа, адже традиційним тут було більше десятка кольорів. Чи не кожне село мало свою „улюблену” гаму: від чорно-фіолетової та вишневої до зеленоголубої. Якщо червоний поєднувався з чорним, то при цьому один колір обов'язково виділявся. Основні фігури – ромб, який прикрашався іншими елементами, і так звані кривульки (зигзаг). Найдавніша закарпатська вишивка – це геометричні форми, та вже у XX столітті проникають рослинні мотиви.

За: Н. Понятишин, Вишиванка як унікальний код твого краю. Від Луганська до Львова – особливості вишиванок кожного регіону, <http://vsviti.com.ua/ukraine/43776>

Традиція і стиль

12. У вишивках яких регіонів:

переважають рослинні мотиви

.....

.....

переважають геометричні фігури

.....

.....

домінує кольорова гама

.....

.....

13. Поясніть значення фраз:

надати рельєфності.....

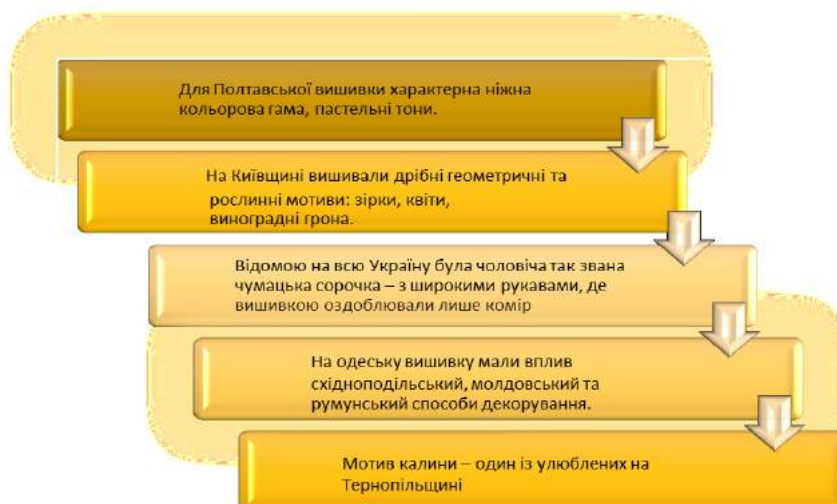
ажурна мережа.....

солов'яні вічка.....

бісерна вишивка.....

витончена кольористична гама.....

14. Порівняйте орнаменти та гаму кольорів вишивок східних, західних, північних і південних регіонів України. Чим вони схожі, а чим відрізняються?

Традиція і стиль

15. Опишіть значення вишивки в українській культурі.

.....

.....

.....

.....

.....

16. Опишіть, за яких обставин люди одягали (й одягають) вишиті сорочки.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світлина – Юлій Сечинський

17. Виконайте усний переклад тексту на німецьку. Поясніть, чому українська вишиванка підкорює світ?

Щороку в третій четвер травня в Україні відзначають День вишиванки. Етнічне вбрання популярне в Україні, а українські дизайнери успішно експортують його за кордон.

Чому іноземцям подобається українська вишиванка? Засновниця українського бренду FOBERINI Ірина Лимаренко в розмові з BBC News Україна

Традиція і стиль

вважає, що вишивка буде актуальною ще багато років, і це не якийсь тимчасовий тренд.

„Наша вишиванка – це послання, в якому легко можна простежити розмаїття барв української природи, а вишиті візерунки, що утворюють автентичний орнамент, містять в собі силу оберега”, – каже вона. За словами Ірини, українські вишиванки купують в різних країнах, і тому люди дізнаються більше про Україну.

За: О. Тороп, Як українська вишиванка підкорює світ, <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44135232>

18. Підготуйте запитання і проведіть інтерв'ю із засновницею українського бренду FOTHERINI.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19. Прочитайте текст. Уставте пропущені орфограми – закінчення прикметників.

Поясніть, як Ви розумієте вислів *Оберегові та ритуальні прикраси*. Чи існували такі прикраси у Вашій рідній країні? Опишіть їх.

Українські народні прикраси

Народне ювелірство – це одна з найголовніших сторінок українськ.... мистецтва! Ще з давніх-давен жіночі прикраси стали невід'ємн.... частиною святков.... вбрання. Однак кожна прикраса має своє призначення та особливості. Саме тому ми вирішили продовжити екскурс з історії українськ.... намиста. У давні часи українські жінки дуже часто одягали згарди, адже вони не лише мали приваблив.... вигляд, а й були наділені властивостями оберегу. Як відомо, згарди прийшли до нас від солярн.... культу аріїв-рахманів з Карпат. Це дуже особлив.... прикраса, яка на той час відігравала значн.... роль у повсякденн.... житті українців.

Замість чарівн.... намистинок гуцули нанизували у три ряди литі хрестики, а між ними розміщували мідні трубочки чи спіралі, згорнуті в латуні чи міді. До речі, перш за все згарди замовляли, а вже тоді одягали на ланцюжки і проводили ініціацію – обряд, яким юнаків і дівчат переводили у дорослі вікові класи. Кількість таких рядків свідчила про духовн.... авторитет та значущість мольфара. Згодом згарди втратили свою магічн.... особливість і їх стали дарувати як жінкам, так і маленьк.... дітям.

За: <https://www.u-f-l.net/flowers/narodny-prykrasy>

Традиція і стиль

Згарда жіноча, XIX ст., Гуцульщина, світлина з колекції Остапа Лозинського

Прикраси українців виконували, окрім естетичн.... функцій ще захисну та інформативн..... Оберегов.... та ритуальн.... прикраси носили лише на тілі – обручки, браслети й хрести. Ті, що носили поверх одягу, красномовно говорили про достаток господаря: шість ниток коралов.... намиста, наприклад, коштували, як пара волів.

Дукач – нагрудна прикраса у вигляді велик.... медалеобразн.... монети з металевим бантом, прикрашеним каменями. Він займав центральне композиційне місце у всьому комплексі нагрудн.... прикрас: кріпився посередині на найбільш.... ряду “намиста”. Зазвичай на лицьов.... стороні найстаріших дукачів був “патрет” того, хто наймав козака на службу, а на зворотній стороні – сцена битви, на честь якої людину нагороджували.

За: https://gazeta.ua/articles/history/_dukach-kriza-zgarda-yaki-prikrasi-polyublyali-ukrayinci-v-19mu-stolitti/672751

Дукач жіночий, XIX ст., Центральна Україна, світлина з колекції Остапа Лозинського

Традиція і стиль

20. Випишіть із тексту назви матеріалів, з яких виготовляли українські народні прикраси. Де ці матеріали застосовують ще?

.....

.....

.....

21. Опишіть старовинні українські жіночі прикраси, про які Ви дізналися з тексту:

Згарда –

.....

.....

.....

Дукач –

.....

.....

.....

22. Прочитайте текст про баварські національні прикраси. Розкажіть українською, у чому полягає схожість баварських і українських традицій?

Im 19. und bis ins 20. Jahrhundert hinein war Schmuck am Trachtengewand für Herren ein Statussymbol. Mit Ketten, massiven Taschenuhren und vor allem dem Charivari (vom latein. „Caribaria“ – „Durcheinander“; eine massive silberne Kette mit verschiedenen Anhängern) zeigten die Trachtler, was sie sich leisten konnten. Bei Männern hingen daran Jagdtrophäen wie kleine Stücke von Hirschgeweihen oder die Krallen von Greifvögeln, Münzen, Edelsteine oder Halbedelsteine. Das Charivari sollte also sowohl den Wohlstand als auch das Jagdglück der Männer nach außen sichtbar machen.

Auch für Frauen gab und gibt es diese Schmuckketten. Sie werden entweder als Halskette getragen oder am Mieder des Dirndls angebracht. Das Material ist meist Silber, und es hängen ebenfalls Münzen, manchmal kleine Perlen oder kleine Geweihteile daran. Neben diesen Ketten war auch das Kropfband, meist aus Samt mit einem kleinen Schmuckstück, ein beliebtes Accessoire für die Dirndlträgerinnen. Viele Charivari-Besitzer tragen ihren Schmuck heute nicht nur zu Dirndl oder Lederhose, sondern auch zur Jeans als modisches Accessoire und reizvolle Kombination aus Traditionen und Moderne.

За: https://www.dirndl.com/accessoires-zubehoer/trachtenschmuck/?gclid=EAIaIQobChMIw6mV3MSU7QIVWZnVCh1Ktg0VEAMYAiAAEgLMevD_BwE

Традиція і стиль

23. Опишіть баварську прикрасу *Charivari* українською.

.....

.....

.....

.....

24. Прочитайте текст. Поясніть значення виділених слів і словосполучень.

Народне вбрання закарпатських гуцулів кінця XIX – 50-х років XX ст.

Про свій костюм гуцули говорять, що він підкреслює у чоловіків мужність, а в жінок – красу. Основним компонентом жіночого одягу гуцулів у кінці XIX – на поч. XX ст., як і у всіх слов'янських народів, була домоткана біла сорочка, яку виготовляли з **конопляного** або **ляного полотна**. Шили сорочки додільними (суцільними), а також з двох частин: верхньої – станка („вершок”) і нижньої підточки („підшивка”, „цинділ”). Комірець („обшивка”), манжети („дуди”, „дудики”), уставки, а в деяких селах і все поле рукавів оздоблювали вишивкою хрестиком або низинкою, з геометричним орнаментом.

Світлина – Irena on Unsplash

Традиція і стиль

Для Гуцульщини типовим видом жіночого поясного вбрання є поперечно-смугасті **вовняні запаски**. У другій половині XIX ст. під час ткання жінки стали використовувати блискучі металеві нитки (дріт), надаючи запаскам **срібного і золотистого блиску**. Запаски зав'язували шнурками й закріплювали в талії вовняним тканим поясом („тканка”).

На сорочку гуцули (жінки й чоловіки) одягали хутрянку безрукавку („кептар”, „цифрованек”). Цей кожушок – **високомистецький взірець** вишивання шкіри, його **викроювали з двох овчин**. Овець різали тоді, коли на них була коротка вовна. Чорну та буру **використовували для пошиву** простих кожухів із рукавами. Шкірянку безрукавку оздоблювали шкіряною аплікацією з металічними пістонами, вишивкою, хутром із лисиці, різнокольоровими **шовковими китицями**, шкіряним переплетенням, гудзиками. У деяких селах кептарики оздоблені **сукняною стрічкою** вишневого або бордового кольору.

Узимку гуцули одягали кожух із рукавами, який у негоду носили шерстю назовні. Ще одним верхнім нагрудним елементом гуцулів був піджак („сердак”, „байбарак”, „кришинек”), виготовлений із ущільненого домотканого сукна бурого, чорного, малинового кольорів, який теж **оздоблювали вишивкою**. Заміжні жінки звивали коси навколо голови й пов'язували хусткою, кінцями навхрест під шию і вузлом ззаду. На Рахівщині носили також і **вовняні уплітки**, які скручували у три нитки і заплітали з волоссям. У заможних гуцулок були **прикраси із золота або срібла**.

Основним взуттям у закарпатських гуцулів були постолі, поширені також по всій Україні й відомі **у західних і південних слов'ян**, які виготовляли з коров'ячої, кінської чи свинячої шкіри. Крім постолів, гуцули носили личаки, виготовлені з лика липи або берези. Заможні селяни мали чоботи – дівчата й молодиці носили жовті й червоні чоботи, старші – чорні.

У гуцулів були два види штанів: гаті, портки, виготовлені з **домотканого полотна**, і гачі, холошні, пошиті з домотканого або фабричного сукна червоного, чорного, темно-синього кольорів. Верхню й нижню частину одягу заправляли в шкіряний пояс.

Бідні селяни носили широкий пояс без прикрас, з двома, чотирма чи шістьма застібками. Ремені заможних селян прикрашали **тисненими узорами**, мідними кільцями. Вартість одного **цифрованого пояса** у 80-х роках XIX ст. дорівнювала ціні двох овець. Цей ремінь міцно стягував живіт при важких роботах, **зберігав стрункість фігури**, полегшував **ходіння по горах**. На прироблених до нього гачках носили необхідні в дорозі предмети: ніж, кресало, люльку. За пояс можна було покласти топорик, гаманець. **Шкіряний ремінь** оберігав нирки від переохолодження в холодну пору. За ременем гуцули носили й давні пістолі.

З **головних уборів** у гуцулів побутовали капелюхи (крисаня, клібаня, піхлерка) чорного, сірого, зеленого кольорів із широкою стрічкою, яку **прикрашали пір'ям** сойки, павича (готура). Були також і солом'яні капелюхи. Взимку носили шлики, виготовлені з овчини.

За: І. Грибаніч, Народне вбрання закарпатських гуцулів кінця XIX – 50-х років XX ст., <http://zakarpatty.net.ua/Zmi/103217-Narodne-vbrannia-zakarpatskykh-hutsuliv-kintsia-XIX-%E2%80%93-50-kh-rokiv-KHKH-st>.

Традиція і стиль

25. Продовжіть лексичний ряд:

Солом'яний капелюх,
Шкіряний ремінь,
Домоткане полотно,
Фабричне сукно,
Шовкові китиці,
Хутряна безрукавка,
Вовняний пояс,
Срібна прикраса,
Оздоблювати вишивкою,
Прикрашати пір'ям,

26. Випишіть із тексту основні елементи гуцульського вбрання.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

27. Прочитайте текст. До виділених слів доберіть синоніми.

Наприкінці 1920-их років на території Радянського Союзу **тривала** (.....) боротьба за новий образ радянської людини і нові форми одягу. У 1925 році моделі Надії Ламанової, Євгенії Прибильської, Надії Макарової і Віри Мухіної, пошиті з простих рушників і **оздоблені** (.....) народною вишивкою, отримали в Парижі **Гран-прі** (.....) „за оригінальність і своєрідність”.

На загал, мода **таврувалася** (.....) як „буржуазний пережиток”, але моделі Ламанової і Прибильської вважалися **еталонними** (.....) й визначили багаторічний напрямок розвитку радянського костюму.

У 1920–30-их роках на Галичині, крім сестер Кульчицьких, до процесу творення національних мотивів у сучасному костюмі **долучився** (.....) Святослав Гординський – **знаний** (.....)

Традиція і стиль

книжковий графік і монументаліст. Широкої популярності набуває крій із пониженою талією, вільний силует і капелюшки-каска, а для оздоблення часто використовувалась народна вишивка.

Чудовим (.....) джерелом **дослідження** (.....) галицької моди цього періоду є львівське видання „Нова хата”.

За: https://zaxid.net/blogi_tag50977/

Світлина – Nazar Strutynsky on Unsplash

28. Прочитайте текст. Дієслова перекладіть українською і запишіть у правильній формі.

Колекція Лілії Пустовіт: мозаїка українських оберегів

Вже декілька сезонів поспіль дизайнер Лілія Пустовіт [sich zuwenden] у своїх колекціях до народної стилістики і тематики українських сакральних символів. На відкритті нового модного сезону численних клієнток в одязі з попередньої принтованої колекції дизайнера впізнати було легко. Кожна колекція Пустовіт органічно [abgelöst werden] у наступну, але зараз дизайнерські принти ще яскравіші та колористичні.

Колекцію по праву можна віднести до етно-фешн. Спеціально розроблений друк на сукнях і блузах [erinnern] розмножені кольорові вишиванки, барвисті хрестикові рушники і дзеркальне цифрове гаптування. Стародавні візерунки вишивки Західного Поділля та Вінниччини дизайнер [verwenden] у сучасному цифровому тиражуванні з

Традиція і стиль

використанням колористичних печворків. Така соковита шовкова сукня простого крою влітку [werden zu] справжньою родзинкою у гардеробі кожної модниці.

За: <https://life.pravda.com.ua/culture/2012/10/11/113694/>

29. Поясніть, як ви розумієте вислови. Пояснення запишіть.

органічно перетікає

.....
.....

дзеркальне цифрове гаптування

.....
.....

соковита шовкова сукня

.....
.....

справжня родзинка

.....
.....

30. Прочитайте текст. Запишіть правильну форму іменників. Випишіть ключові слова до тексту. Розкажіть, що Ви дізналися про мисткиню Оксану Караванську.

Із Караванською-етнодизайнеркою насправді трапилась дуже цікава історія. Адже робити (вишиванка) я почала буквально два роки тому. Я могла просто шити їх своїм (клієнти) під приватне замовлення, але ні в колекціях, ні в будь-яких інших історіях у мене (вишиванки) узагалі не було. Більше того, я навіть ніколи не використовувала елементів (етностиль)

Я просто використовувала українську музику й українську мову, тому що я розмовляю українською і всі мої інтерв'ю були україномовні. Очевидно, у Києві на той час ніхто не розмовляв українською, і всі вирішили, що я є етнодизайнер. Окрім того у всіх своїх (колекції) я послуговуюся винятково українськими джерелами. І, напевне, схожість слів „український" і „українськість" й викликали (думка) , що я – етнодизайнер. Хоча, якщо прослідкувати всю колекцію із 95-го року, то етніки там немає.

Традиція і стиль

У мене навіть був такий момент, що мене це порівняння розізлило і я зробила (колекція) , присвячену українським художникам-авангардистам, у тому числі Малевичу, який мешкав у (Київ) І то був такий крик душі, щоб показати, що я роблю не етноречі, бо то є українські художники, які до етніки не мають зовсім ніякого стосунку. Вони, навпаки, зробили прорив в українській і світовій (історія) культури. Рік пережили, а наступного (рік) знову: „Караванська – етнодизайнер”. І тому мені й довелося створити колекцію вишиванок.

Так, напевне, збіглося, що і Україна в світі дуже сильно зазвучала, на жаль, трагічно. І я на той час дуже багато подорожувала по Сполучених Штатах і зрозуміла, щоб підсилити для (іноземці) розуміння, хто такі українці, треба показати нашу українську душу. А вишивка це є, окрім (пісня) , тим, що найбільше відображає українську душу. І тому я почала робити колекцію вишиванок, але сучасних – третього тисячоліття. Це не ті вишиванки, які було прийнято традиційно робити, а речі сучасного бачення із використанням нових тканин, нових (технології) і нових ідей.

3a:

http://tvoemisto.tv/exclusive/lyudy_tvogo_mista_oksana_karavanska_pro_styl_lvivyanok_ta_ne_galytskyy_lviv_72580.html

Ключові слова:

.....

.....

.....

.....

.....

31. Напишіть короткий репортаж про Оксану Караванську та її роботи.

[illegible]

Сакральне мистецтво

1. Прочитайте текст. Запишіть у формі ключових слів інформацію, пов'язану з українським іконописом. Перекажіть за ними зміст тексту.

Як один із провідних жанрів середньовічного живопису ікона набула в Україні широкого розвитку. Витоки української ікони сягають доби Київської Русі, яка успадкувала високі художні досягнення Візантії. У молодій державі, що досягла блискучого розквіту в усіх видах мистецтва, вироблялися єдині для всіх її земель художні зразки і форми.

Київ став видатним центром іконописання, в якому створено більшість з нині відомих ікон домонгольського періоду. На жаль, частина ікон перебуває сьогодні за межами України. За свідченням літописців, ще в давні часи київські ікони як коштовні реліквії або паладіуми вивозилися великими князями до їхніх земель і вотчин. Різними шляхами вони опинилися і закріпилися в музеях Москви, Санкт-Петербурга, Новгорода і Володимира.

Витоки української ікони сягають доби Київської Русі, яка успадкувала високі художні досягнення Візантії. У молодій державі, що досягла блискучого розквіту в усіх видах мистецтва, вироблялися єдині для всіх її земель художні зразки і форми.

Сакральне мистецтво

Із прийняттям християнства до Києва прибули перші ікони грецького письма. Літописи неодноразово наводять факти вивезення з Візантії ікон, яке почалося за Володимира Великого і продовжувалося його нащадками. Знамениті ікони „Богоматір Замилування” (Володимирська) і „Богоматір Одигітрія” (Пирогоща, не збереглася) було привезено з Константинополя до Києва князем Мстиславом Ярославичем.

Світлина – Chaiwat Hanpitakpong on Unsplash

Місцеві майстри вчилися на високих взірцях візантійського іконопису, переймаючи досвід, нові для них естетичні та художні канони. Деякі з них досягли чималих успіхів. Досі нам відоме лише ім'я лаврського живописця Алімпія – „Печерський Патерик” прославляє його як великого іконописця, що перевершив майстерністю своїх грецьких вчителів.

Сьогодні найдавнішими збереженими іконами вважають Холмську і Володимирську ікони Божої Матері. Перша датована 1259 роком і зберігається в місті Луцьк в Музеї волинської ікони. Володимирська ікона привезена до Київської Русі як подарунок князю Київському Мстиславу Великому від Константинопольського патріарха у 1131 році. Вона зберігалася у вишгородському дівочому монастирі. Сьогодні ця ікона зберігається в Третьяковській галереї в Москві. Саме ці дві ікони стали прототипами-орієнтирами для початківців українських іконописців, а засновником першої такої школи, київської, вважається

Сакральне мистецтво

митрополит Іларіон. Одна зі шкіл перебувала при храмі Святої Софії, друга – в Печерському монастирі.

На жаль, через стільки століть лєвова частка робіт та імен майстрів не дожила до наших днів.

За: Національний художній музей України, <http://namu.kiev.ua/ua/about/collections/icon-painting/2.html>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Запишіть правильну форму іменника у дужках. Порівняйте Вашу відповідь із текстом.

один із провідних (жанри)

набула широкого (розвиток)

доба Київської (Русь)

у молодій (держави)

за свідченням (літописець)

опинилися в (музей)

вивозили з (Візантія)

привезли до (Київ)

взірці візантійського (іконопис)

засновник першої (школа)

лєвова частка (роботи та імена)

Сакральне мистецтво

3. Поясніть значення фразеологізму у вислові *„левова частка робіт та імен майстрів не дожила до наших днів”*.

Пригадайте різницю між фразеологічним зрощенням, єдністю і сполученням. Визначте, які приклади належать до цих груп фразеологізмів, і поясніть їхнє значення.

- А. розбити глек, впіймати облизня, ловити окунів;
- Б. буря в склянці води, прикусити язика, вивести на чисту воду;
- В. берегти як зіницю ока, розв’язувати проблему, мати свою голову на плечах.

До якої з цих груп належить фразеологізм *левова частка*? Обґрунтуйте вашу відповідь.

4. Багато висловів із Біблії давно стали біблійними фразеологізмами (біблеїзмами). Оберіть правильне тлумачення деяких із них:

- (.....) Вавилонська вежа
- (.....) Марнота марнот
- (.....) Альфа й омега
- (.....) Лепта (вдовиці), внести (свою) лепту
- (.....) Наріжний камінь
- (.....) Вовк в овечій шкурі

а) лицемірна людина; той, хто за доброчесністю приховує свої злі наміри; б) початок і кінець; усе, що є; в) малий, але значний за своєю цінністю внесок; г) щось неважливе, другорядне, непотрібне; г) суть, головна ідея події чи явища; д) справа, яка ніколи не буде завершена.

Підберіть до цих біблеїзмів еквіваленти у німецькій мові. Працюйте зі словником.

Сакральне мистецтво

5. Прочитайте текст. Поясніть значення виділених слів. Складіть план тексту і перекажіть його. Працюйте у парах.

Мозаїки та фрески Софійського Собору

Київський Софійський собор, закладений 1037 року великим князем київським Ярославом Мудрим, до наших днів зберіг не лише багатство стародавньої архітектури, але й живописне оздоблення XI століття. У Софійському соборі гармонійно поєднуються два види монументального живопису – **мозаїки та фрески**.

Мозаїки виділяють головні частини інтер'єру Софійського собору – **центральный купол і вівтар**. Решта **п'ятинавного простору**, другі поверхи, обидві башти зі сходами та відкриті галереї, що оточували Софійський собор у Києві у давнину, були прикрашені фресками. До сьогодні збереглося 260 квадратних метрів мозаїк та близько трьох тисяч квадратних метрів фрескового розпису XI століття.

Система розпису собору Святої Софії, вибір сюжетів і розташування зображень підпорядковані чіткому ідейному задумові, що впливав із призначення собору як **головного храму** Давньоруської феодальної держави. Київський Софійський собор, його архітектура та живопис, відповідно до задуму замовників, мали утверджувати і зміцнювати **християнське віровчення**, а разом з ним і феодальну владу.

У центральному куполі й вівтарі Софійського собору розміщено зображення головних персонажів та сцени християнського віровчення. Виконані вони у техніці мозаїки, тобто набрані по сирій штукатурці з дрібних кубиків склоподібної маси – смальти. У зеніті центрального купола Софії Київської, в медальйоні, – величезне зображення Христа-Вседержителя. **Навколо медальйона** були розміщені чотири **архангели**. Збереглася лише одна мозаїчна постать у блакитному одязі, а три інші дописані олійними фарбами у 1884 році М. О. Врубелем.

З дванадцяти фігур апостолів, зображених у повний зріст **у простінках світлового барабана**, збереглася лише верхня частина мозаїчної постаті Павла. Нижче, **на сферичних вітрилах**, що підтримують центральний купол, – чотири євангелісти (повністю збереглося лише зображення Марка).

На двох стовпах східної арки Софійського собору розташована мозаїчна сцена „Благовіщення”: зліва – архангел Гавриїл, справа – Діва Марія. Чудовий ансамбль мозаїк прикрашає головний вівтар Софійського собору. Погляд кожного, хто входить до собору, привертає велична монументальна постать Богоматері – Оранти, вписаної **у склепіння вівтаря**.

Сакральне мистецтво

У середньому ярусі апсиди широко розгорнута багатофігурна композиція „Євхаристія” – символічна сцена **причащення** апостолів. До цієї сцени тяжіють за смыслом фрески **на стінах центральної нави, трансепта і на хорах** Софійського собору. Нижній ярус апсиди займають зображення „отців церкви” – святих та архидияконів.

Оздоблення головного вівтаря Софійського собору у Києві – високий зразок синтезу архітектури і живопису, що є характерним для всього стародавнього інтер'єру Софії Київської. Сцени та персонажі, набрані мозаїкою, – це символи, що розкривають основні положення християнського віровчення. Вони сприймаються як своєрідний епіграф до всієї живописної оповіді, поданої у техніці фрески, тобто розписаної водяними фарбами по сирій штукатурці. На стінах трансепта (головного поперечного членування храму) розташовані євангельські сцени оповідного характеру.

Головною світською композицією Софійського собору у Києві був груповий портрет сім'ї Ярослава Мудрого, написаний на трьох стінах центральної нави, напроти **головного вівтаря**. Він зображав урочистий вихід князя, його дружини Ірини, дочок – майбутніх королев Франції, Норвегії та Угорщини – і синів, які стали відомими політичними діячами Давньоруської держави другої половини XI століття.

За: Довідкова інформація Заповідника Софійський собор у Києві, http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/sofiivskiy_sobor_mozaiiky_i_fresky.shtml

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Сакральне мистецтво

.....

.....

.....

.....

6. Опишіть головні сакральні та світські композиції розпису Софійського собору в Києві.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Перекладіть текст про Богоматір Оранту українською. Які імена Оранта має ще і чому?

Als Symbol bzw. Sinnbild der Kathedrale gilt die wunderbare Mosaikdarstellung von „Gottesmutter Oranta“ – Schützerin der Stadt Kyiv, welche die Gottes-Weisheit versinnbildlicht. Sie hat auch andere Bezeichnung – „Muttergottes – Unerschütterliche Mauer“, weil laut Legende solle es bedeuten: solange dieser Teil des Gotteshauses steht, bleibt auch Kyiv stehen. Innerhalb von vielen Jahrhunderten wurde nur dieser Kirchenraum weder von feindlichen Überfällen, noch von der Baufälligkeit zerstört.

За: <http://www.primetour.ua/de/excursions/museum/Natsionalnyi-istoriko-kulturniy-zapovednik--Sofiya-Kievskaya-.html>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Сакральне мистецтво

8. Знайдіть зображення Богоматері Оранти і опишіть його.

9. Послугуючись вибраною літературою, опишіть архітектурний стиль Софійського собору.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Підготуйте доповідь на тему: *Культурне та політичне значення Софійського собору в Києві.*

11. Прочитайте текст про Софійський собор. Підберіть заголовок до тексту. Розкажіть свій/своєму співрозмовниці/ку українською, про що Ви дізналися.

Die Kathedrale ist auf der höchsten Stelle der Hauptstadt errichtet worden. Ihre majestätischen Fresko-Bilder und einmaligen ursprünglichen Mosaiken können als Veranschaulichung der Bibel für die Analphabeten, als Enzyklopädie der christlichen Glaubenslehre gegolten werden. Dieses Gotteshaus war das Zentrum des öffentlich-politischen und kulturellen Lebens in der Kyiver Rus': hier wurden die ausländischen Botschafter empfangen, die fürstlichen Urkunden unterzeichnet, erfolgten die Krönungen der Fürsten und Inthronisierungen der Metropoliten, entstand die erste Bibliothek vom Großfürsten Jaroslaw dem Weisen. Die Kathedrale wurde niemals vollkommen zerstört, obwohl in der grausamen Zeit des Überfalls von Mongolen im Jahre 1240 in Mitleidenschaft gezogen wurde und über 400 Jahre vernachlässigt wurde. Das heutige Aussehen der Kathedrale stammt aus Regierungszeiten von Hetman Mazepa (Ende XVII – Anfang des XVIII. Jhs.). Die umgebenen Bauwerke des ehemaligen Sophien-Klosters sind auch im XVIII. Jh. errichtet worden. Bis 1918 war diese Kathedrale die Residenz der Kyiver Metropoliten. Die Heilige Sophie erhielt 1934 den Status der historischen und architektonischen Pflegestätte. Seit 1990 gehört sie zum Weltkulturerbe der UNESCO.

3a: <http://www.primetour.ua/de/excursions/museum/Natsionalnyiy-istoriko-kulturnyy-zapovednik--Sofiya-Kievskaya-.html>

Сакральне мистецтво

12. Роздивіться ікони. Розкажіть, як іконописці зобразили Святих.

Спас Нерукотворний

Автор – Остап Лозинський, ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

Автор – Данило Мовчан, ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

.....

.....

.....

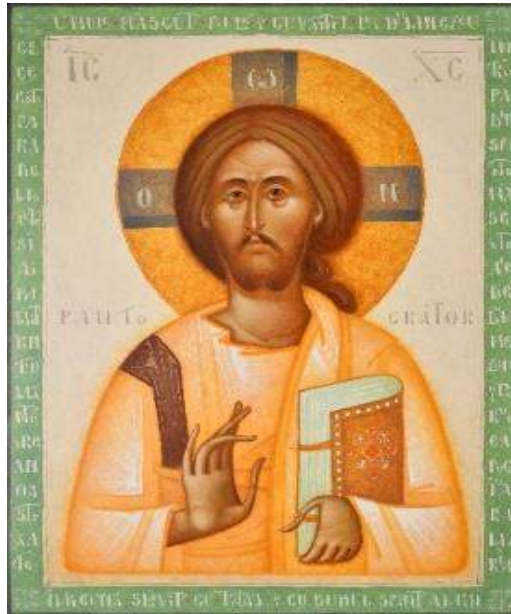
.....

.....

.....

Сакральне мистецтво

Христос Пантократор

Автор – Михайло Коман, ікона з колекції Міжнародних плерерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

.....

.....

.....

.....

Богородиця Милування

Автор – Роман Василик, ікона з колекції Міжнародних плерерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

.....

.....

Сакральне мистецтво

Богородиця Одигитрія

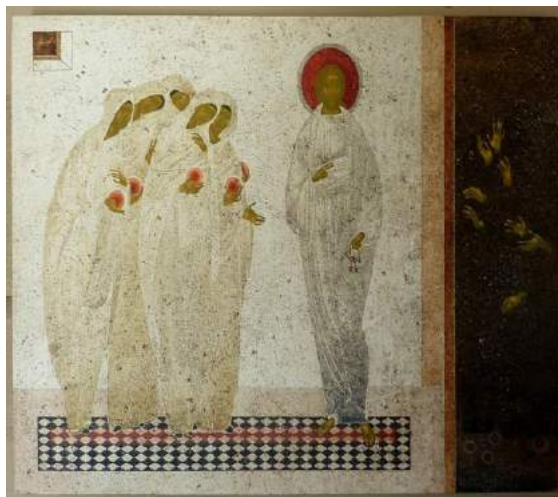

Автор – Андрій Винничок, ікона з колекції Міжнародних пленерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

13. Яка з ікон Вам сподобалася найбільше? Обґрунтуйте свій вибір. Що Ви знаєте про її автора?

14. Прочитайте уривок із інтерв'ю з українською художницею. Висловіть своє ставлення до прочитаного. Підготуйте та проведіть дискусію. Думки запишіть.

Сакральне мистецтво

Ікона з колекції Міжнародних пленерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

– Як би ви охарактеризували свій живопис: як релігійний чи іконопис? У чому полягає принципова відмінність між ними?

Іванна Демчук: – Це дискусійне питання. У мене є картини, виконані в живописній техніці, а є ікони. Між цими поняттями є принципові відмінності, у першу чергу, – технічні. Ікону виконують на дошці, покритій левкасом, зі шпугами (дерев'яними або залізними планками. – Прим. ред.). Живопис зазвичай пишеться на полотні іншою технікою та фарбами.

Цікавішим і спірним питанням є стилістика та канон іконопису. Це те, що вирізняє ікону з-поміж інших видів образотворчого мистецтва. Вона має свої стилістичні особливості, наприклад, зворотню перспективу, спосіб опрацювання – від найтемнішого до найсвітлішого. Художник починає з темного тла, поступово висвітлюючи лики, одяг святих.

Відомий богослов Павло Флоренський писав, що „висвітлення” в іконі відображає богословську ідею світла, яке зароджується в темряві. Іконописець не може піти зворотнім шляхом. Питанням канону часто спекулюють: насправді канонів було не так багато, їх запровадили на Трульському та другому Нікейському соборах. Пізніше виникли приписи, які дехто також вважає канонами. У зошитах афонські монахи записували правила ікономалювання – грецькі ермінії. Згодом монах Діонісій із Фурни видав їх у формі збірника, в якому міститься безліч приписів щодо того, як мають виглядати очі, якими повинні бути структура волосся, пропорції обличчя, колір, погляд тощо. Дотримання всіх цих правил обмежує майстра. Врешті-решт, виходить просто копіювання, а роль митця зводиться до відтворювача одних і тих самих іконографічних типів. Тому я вважаю, що треба шукати в цьому золоті середини. **„В Україні – великий потенціал для розвитку сучасної ікони”.**

Сакральне мистецтво

За: Н. Безвозюк, „В Україні – великий потенціал для розвитку сучасної ікони”,
<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/v-ukrayini-velykyy-potencial-dlya-rozvytku-suchasnoyi-ikony>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Поясніть слова і словосполучення. Складіть із ними речення.

православне мистецтво

.....

.....

.....

.....

духовні цінності

.....

.....

.....

іконопис

.....

.....

.....

.....

твір мистецтва

.....

.....

.....

.....

Сакральне мистецтво

християни

.....

.....

.....

.....

символічні зображення

.....

.....

.....

.....

храм

.....

.....

.....

.....

греко-католик

.....

.....

.....

.....

16. Прочитайте текст про іконопис. Запишіть українською головні думки тексту у формі ключових слів. Порівняйте їх із інформацією в інтерв'ю у завданні 14.

Die Ikonenmalerei ist keineswegs ein Kopieren. Man hat schon längst festgestellt, dass es keine Ikonen gibt, die sich gleichen. Es werden von Ikonen nicht Kopien, sondern freie, schöpferische Übersetzungen gemacht. Sie ist weit davon entfernt, unpersönlich zu sein, weil das Befolgen der Überlieferung nie die schöpferischen Kräfte des Künstlers bindet, dessen Besonderheit sich ebenso in der Komposition wie in der Farbe und in der Linie äußert.

За: <https://ukrainische-kirchengemeinde.de/ikonen>

.....

.....

17. Заповніть пропуски у тексті, використовуючи такі вислови:

- а) літургія; б) храмова ікона; в) Вірні; г) в храмі святе місце; г) на іконі Христа;
д) Старому Завіті

Іконостас – це вівтарна перегородка з розміщеними в певному порядку на ній іконами. Функцією іконостасу є відділяти (.....) – святилище, де відбувається (.....), від місця згромадження вірних – нави. Традицію відділення в святині „sacrum” від „profanum” зустрічаємо у (.....), а саме в Єрусалимському Храмі. Свята Святих – місце, де зберігалась Скинія Завіту і де було місце перебування Бога Ізраїлевого, відділялася суцільною завісою від решти храму. До речі, традиція відділення святилища від нави завісою збереглася в деяких східнохристиянських Церквах, зокрема у Вірменській, Сиромалабарській та Сиромаланкарській. Учені, що досліджують іконостас, стверджують, що він виконував подвійну функцію: з одного боку, іконографічна програма була виразом чітко окресленої символічно-догматичної концепції, що випрацьовувалася віками; з іншого, на відміну від стінопису, мав молитовно-адораційний характер.

(.....) підходили до іконостасу, який був межею, що відділяла від „Свята Святих”, і ставали перед лицем відображеного (.....), Богородиці та святих в поставі особистої молитви. Функції таких „молитовних” ікон виконували намісні ікони, які мали так званий портретний характер, а також – (.....). Саме серед цих ікон найбільше таких, які славляться особливим культом серед вірних і визнані чудотворними.

За: Р. Зілінко, Формування і структура українського іконостаса,
https://risu.org.ua/ua/index/spiritual_culture/icon/interior/ikonostas,

18. Знайдіть у тексті дієприкметник і запишіть його:

Ознаки яких частин мови він має? Пригадайте, що виражають активні і пасивні дієприкметники.

Які з наведених нижче прикладів належать до цих двох груп. Поясніть, чому.

погасле вогнище; збентежена дівчина; відірвана дошка; достиглі яблука; побілена хата; підписаний договір; опале листя; посивілі скроні; скошена трава

19. Згадайте, яка це ікона. Запишіть її назву.

Сакральне мистецтво

Ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно
Автор – Кость Маркович,

Ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно
Автор – Святослав Владика,.....

Сакральне мистецтво

Ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно
Автор – Олена Микитюк,

Ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно
Автор – Христина Квик,

Сакральне мистецтво

20. Пошукайте інформацію і розкажіть про авторів ікон. Назвіть інші їхні роботи.

Кіномистецькі шедеври

1. Прочитайте текст. Випишіть слова і словосполучення, пов'язані з кіно.

„Земля” Олександра Довженка

Літературний кіносценарій, на якому вибудовувався шедевральний фільм О. Довженка „Земля”, написаний на такому рівні майстерності, що його можна вважати цілком автономним літературно-художнім твором (кіноповістю), котрий генерує тонкі підтекстові смисли. Зрозуміло, що вони виражаються власне літературними засобами. Кінофільм, створений за цим сценарієм, трансформував ці смисли в іншу мову – кінематографічну. Сталося так, що власне підтекстова сфера цього фільму стала головною причиною того, що фільм був заборонений, а його автора сценарію і режисера переслідував більшовицький режим.

Згадаймо складну історію фільму: вийшовши на київські екрани 8 квітня 1930 р., 17 квітня фільм був уже заборонений через „натуралізм і замах на звичаї”. Водночас європейський кінематограф тріумфально прийняв „Землю”: з великим успіхом фільм демонстрували в Берліні, Парижі, Лондоні та Празі, з'явилася велика кількість позитивних відгуків і рецензій. І як результат, 1958 року на підсумковій Брюссельській всесвітній виставці самого режисера було визнано одним із десяти провідних митців світової кінотворчості за всю її шістдесятилітню історію, а фільм було названо серед дванадцяти найкращих фільмів „усіх часів і народів”.

Незважаючи на повну відповідність ідейного змісту „Землі” більшовицьким установкам зображати „класову боротьбу” в селі, усе ж більшовицькі ідеологи відчули, що на імпліцитному рівні потужно виокреслювалося національне начало. Переважно – через зображення неперевершеної краси природи. Тож критики цілком небезпідставно побачили певний національний зміст, бо на тлі розкішно зображеної української природи поставала ідея морального здоров'я та незнищенності українського народу.

Тісний зв'язок українського народу із землею проявлено в кіноповіді О. Довженка, де архетип „земля” апелює до читача різними символічними значеннями й емоційними нюансами і включає не тільки поняття ґрунту, але й живописні краєвиди й чарівну природу. Земля стає символом і матері-годувальниці, і духовності, що охоплює історію та культуру народу, і навіть пов'язується з вічністю, адже береже пам'ять про людей.

Кіномистецькі шедеври

Змістова багатозначність наповнення образу землі сугерується насамперед образами яблуні чи яблука, що скеровують на себе увагу в багатому саду, де і мак, і соняшники, і груші... Дід лежить під яблунею, побратим діда сидить на яблуневому пні, мати стоїть під яблунею, дитина намагається з'їсти яблуко на траві серед яблук-падалок, і разом з дідовою смертю „тільки яблуко бухнуло м'яко в траву". Таке „яблуневе" навіювання грає своїми символічними відтінками значень, іноді навіть протилежними, зокрема початку, смерті та водночас безсмертя; добра і зла; плідності.

За: М. Фока, Сугестія підтекстових смислів у кіноповісті „Земля" та в однойменному фільмі Олександра Довженка [в:] „Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія", вип. 29, 2016, с. 98-108.

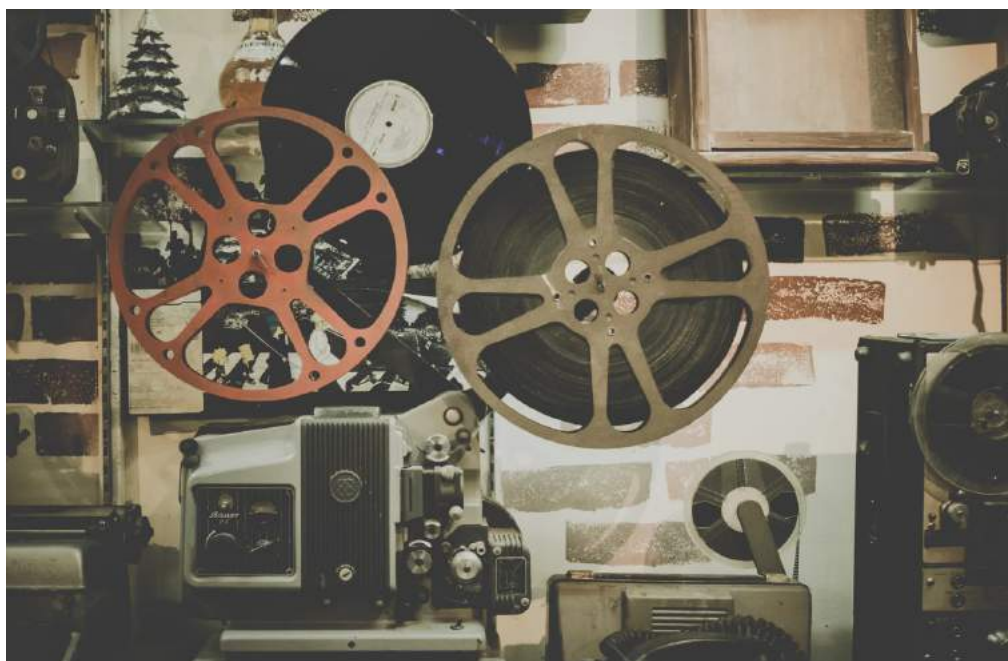
Вийшовши на київські екрани 8 квітня 1930 р., 17 квітня фільм був уже заборонений через „натуралізм та замах на звичай". [...] Водночас європейський кінематограф тріумфально прийняв „Землю": з великим успіхом фільм демонстрували в Берліні, Парижі, Лондоні та Празі, [...] В 1958 р. на підсумковій Брюссельській всесвітній виставці режисера було визнано одним з десяти провідних митців світової кінотворчості.

2. Доберіть синоніми до слів:

Шедевральний –
Автономний –
Цілком –
Головний –
Тріумф –

Кіномистецькі шедеври

Демонструвати –
Підсумки –
Провідний –
Потужний –
Розкішний –
Апелювати –
Нюанс –
Чарівний –
Побратим –
Визначальний –
Напрям –
Своєрідний –
Правдивий –
Окремішність –

Світлина – <https://unsplash.com/photos/2uwFEAGUm6E>

3. Продовжіть думку у реченнях.

У кіноповісті О. Довженка зображено ...

.....

Фільм був заборонений ...

.....

Земля є символом ...

.....

Кіномистецькі шедеври

Європейський кінематограф прийняв „Землю” ...

.....

1958 року Олександра Довженка було визнано ...

.....

У стрічці критики побачили певний національний зміст, тому що ...

.....

- 4. Подивіться фільм Олександра Довженка „Земля”. Поясніть наявну в ньому символіку землі. Пояснення запишіть.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 5. Підготуйте коротку презентацію на тему *Життя і творчість Олександра Довженка*.**

- 6. Прочитайте текст. Укладіть за ним фільмографію Олександра Довженка.**

Олександр Довженко – метеор на обрії безрадісного століття

Коли помер Олександр Довженко, можна було спостерігати дивний контраст. За кордоном, навіть у Москві, пам'ять Довженка вшанували більше, ніж в Україні. Світова, загальна і фахова, преса помістила тоді про Довженка статті, ілюстровані кадрами з його фільмів. У Парижі, Лондоні, Нью-Йорку й інших центрах світу на пошану покійного Довженка було влаштовано масові перегляди його фільмів.

У книжках з історії кіно цілі розділи були присвячені Довженку. Через два роки після його смерті в Брюсселі на міжнародній виставці спеціальне журі знавців кіно включило Довженка в перший десяток найбільших мистців за всі 60 років історії кіно. Вільний світ відчув, що в особі Довженка помер не просто великий кінорежисер, а творець і речник нової ери в мистецтві, нового творчого духу і світовідчуження.

Розстріляне Кремлем українське відродження не тільки не вмерло, а, навпаки, прорвало „залізну завісу” і завоювало визнання світу. Довженка шанували і шанують у широкому світі не за сталінські фільми „Аероград” і „Мічурін”, а за його

Кіномистецькі шедеври

перші три великі українські фільми „Звенигора”, „Арсенал”, а головне – за фільм „Земля”. Довженко завоював собі світ тими фільмами, що належать до „Розстріляного відродження” і які були заборонені Кремлем у час масового погрому України на початку 30-х років.

За: Олександр Довженко – метеор на обрії безрадісного століття, Радіо Свобода, 24 серпня 2014, <https://www.radiosvoboda.org/a/26545390.html>

Світлина – <https://unsplash.com/photos/uz8UXCirDDo>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Поясніть значення поняття *Розстріляне відродження*.

.....

.....

.....

.....

8. Кому належить метафора „Розстріляне відродження”? Коли і за яких обставин вона з'явилася? Кого з українських митців

Кіномистецькі шедеври

„Розстріляного відродження” Ви знаєте? Знайдіть інформацію і підготуйте коротку розповідь про одного з них.

- 9. Поясніть термін „кіноповість”. Наведіть приклади цього жанру з творчості Олександра Довженка.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 10. Прочитайте текст. Запишіть українською у формі ключових слів, як правильно написати рецензію на фільм.**

Was ist eine Filmkritik?

Um eine Filmkritik zu schreiben, musst Du einen Film schauen. Mach Dir Notizen, z. B. von Szenen, die Dir besonders gut oder vielleicht auch gar nicht gefallen haben.

Die Filmkritik gliedert sich in Überschrift, Einleitung, Hauptteil und Schluss.

Die Einleitung der Filmkritik könnte eine kurze Zusammenfassung der Handlung sein. Worum geht es, wo spielt der Film, welche sind die wichtigsten Figuren? Kann man den Film einem Genre zuordnen? Achte aber darauf, nicht die gesamte Handlung zu verraten. Deine Filmkritik sollte neugierig machen und nicht das Filmschauen ersetzen. Wichtig sind auch Informationen wie Titel, Regisseur/innen, Schauspieler/innen.

Im Hauptteil der Filmkritik geht es dann um Deine persönliche Bewertung. Du kannst dabei z. B. über die Handlung schreiben: Was war spannend, lustig oder traurig? Welche Szenen sind im Kopf geblieben? Auch die schauspielerische Leistung könnten interessant sein. Außerdem kannst Du technische Aspekte wie Spezialeffekte, Lichtgestaltung, Kostüme berücksichtigen. Auch die akustische Gestaltung wie Musik, gehören dazu. Sollte der Film eine Buchverfilmung sein oder sich auf historische Ereignisse beziehen, kannst Du beides miteinander vergleichen.

Zum Schluss fasst Du deine Meinung kurz zusammen und gibst eine Empfehlung ab: Sollte man den Film anschauen oder lieber nicht? Deine Meinung solltest Du begründen können, damit die Leser/innen sie nachvollziehen können.

3a: <https://www.dff.film/anleitung-filmkritik-schreiben/>

Кіномистецькі шедеври

Світлина – https://unsplash.com/photos/J39X2xX_8CQ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Подивіться один із фільмів Олександра Довженка і напишіть рецензію на нього.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Кіномистецькі шедеври

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Прочитайте текст. Випишіть із нього назви фільмів, які належать до течії українського поетичного кіно. Знайдіть в інтернет-джерелах і допишіть прізвища режисерів і дати прем'єри фільмів.

Поетичне кіно – феномен українського кінематографу

Українське поетичне кіно нарівні із довженківським зберігає статус носія традиції української візуальної культури. При цьому важливим виміром напрямку – як стилістичним, так і суспільним – є його „національне” забарвлення, що перетворює його на своєрідне втілення „українськості” в кінематографі.

Л.Брюховецька так характеризує напрям: „Українське поетичне кіно як явище мистецьке – це вияв чітко визначеного світогляду, що впливає з укоріненості в рідну землю, яка годує людину. Тому це кіно означає спротив асиміляції (у випадку України – русифікації) та іншим нівеляційним процесам. У фільмах цього напрямку представлені моделі національної психології, життя персонажів невід’ємне від природного універсуму, від природного колообігу буття, з чого випливають моделі етичні й естетичні: любов до рідної землі, вірність давнім традиціям, дотримання звичаїв та обрядів, творення матеріальної культури, музичного та пісенного фольклору”.

Територіальний вимір „національного”. Карпати

Важливою складовою поняття „етнос” є зв’язок з певною територією. Цей мотив посідає значне місце в поетичному кіно, причому на різних рівнях – від сюжету, реплік персонажів до конструювання особливого фільмового космосу, в якому людина в поетичному кіно вписана у природу та активно взаємодіє з її стихіями.

Захист своєї землі від загарбників – тема „Захара Беркута”; одним з основних мотивів він виступає у „Білому птаку з чорною ознакою”. Окремим аспектом проблеми території є й аспект „вписаності” людини у довкілля. Цей момент щодо Гуцульщини відзначав С. Параджанов. Мотив єдності людини й середовища посів своє місце в проблематиці і поетиці поетичного кіно. „Укоріненість” етносу тут набуває символічного характеру.

У цьому контексті важливою характеристикою напрямку є звернення до образу знакової території, передусім – до Карпат. В Карпатах відбувається дія у чотирьох фільмах напрямку: „Тінях забутих предків”, „Камінному хресті”, „Білому птаку з чорною ознакою”, „Захарі Беркуті”.

С. Параджанов відзначав культурну автономію гуцулів, для яких принесена ззовні уніатська віра лишилася чужою та не заступила язичницьких обрядів. На

Кіномистецькі шедеври

його думку, гуцули, подібно до Івана, зазнали „кабали, самотності, приниження”, проте лишилися вільними. Про вільну людину і мав розповісти фільм.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/dTLlhgeEJWg>

Українське поетичне кіно нарівні із довженківським зберігає статус носія традиції української візуальної культури. При цьому важливим виміром напрямку – як стилістичним, так і суспільним – є його „національне” забарвлення, що перетворює його на своєрідне втілення „українськості” в кінематографі.

Традиційна культура як основа ідентичності. Село в українському поетичному кіно

Образ селянства як „носія духу нації” є традиційним для багатьох культур. Звернення до образу села сприймається як апеляція до народної культури, традиційних цінностей народу. Село є об’єктом зображення більшості фільмів поетичного кіно, втім, досить неоднозначним. „Камінний хрест” і „Криниця для спраглих” діагностують його повільне вмирання, „Білий птах з чорною ознакою” і

Кіномистецькі шедеври

„Вавилон XX” відображають українське село у час суспільних змін, загибелі „старого” села. Ю. Іллєнко підкреслював, що у „Криниці для спраглих” при створенні картини сучасного села відштовхувався від стереотипного образу, створюючи „від протилежного”. Щоб уразити глядача, примусити його глибше відчутти послання фільму, режисер обрав натурою не зелень і ставки, а піски, що вже своїм виглядом сигналізували про тривожний стан села.

„Обличчя” поетичного кіно

У фільмах, де актор стає значущим для образного вирішення стрічки, „екранна антропология” також відіграє роль маркера „національного” в кіно. І. Миколайчук став правдивим символом напрямку; характерно, що важливою складовою його „міфу” стало гуцульське походження. Акторське обличчя стало своєрідною візуалізацією цілого напрямку кіно, який прочитується як „національний”, візуалізація ж сприяє закріпленню у свідомості об’єкта. Сам актор і режисер у вітчизняній традиції піднісся на рівень символу.

За: А. Пащенко, Українське поетичне кіно як зразок національного кінематографа,
https://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1337

Заголовок фільму	Режисер	Рік прем'єри

13. Поясніть значення слів і словосполучень:

Укоріненість в рідній землі

.....

Знакова територія

.....

Складова (чогось)

.....

Зберігати статус

.....

Вияв світогляду

.....

Кіномистецькі шедеври

14. Обґрунтуйте, чому поетичне кіно в Україні означало „спротив асиміляції (у випадку України – русифікації) й іншим нівеляційним процесам”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Опишіть коротко, які компоненти впливають на образ людини в поетичному кіно.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Поясніть, чому автори поетичного кіно зверталися до образів села і як вони його зображали?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Опишіть символіку Карпат в українському поетичному кіно.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Кіномистецькі шедеври

18. Ознайомтеся ще раз із цитатою з тексту: *„Ю. Ілленко підкреслював, що у „Криниці для спраглих” при створенні картини сучасного села відштовхувався від стереотипного образу, творячи „від протилежного”. Щоб уразити глядача, примусити його глибше відчувати послання фільму, режисер обрав натурою не зелень і ставки, а піски, що вже своїм виглядом сигналізували про тривожний стан села”.*

Подивіться фільм „Криниця для спраглих”. Напишіть коротку характеристику зображеного в ньому часопростору.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19. Прочитайте уривок тексту. Перекажіть епізод на кінопробах і схарактеризуйте молодого актора.

Іван Миколайчук – тіні незабутих предків

Українське кіно об'єднує покоління. Сучасників-новаторів, які, ламаючи шаблони і боронячись від стереотипів, показують світові, наскільки різноманітним і багатогранним може бути кіно в Україні. І покоління тих, хто заклав основи, фундамент незбагненого, широкого, але водночас і близького явища – українського кіно.

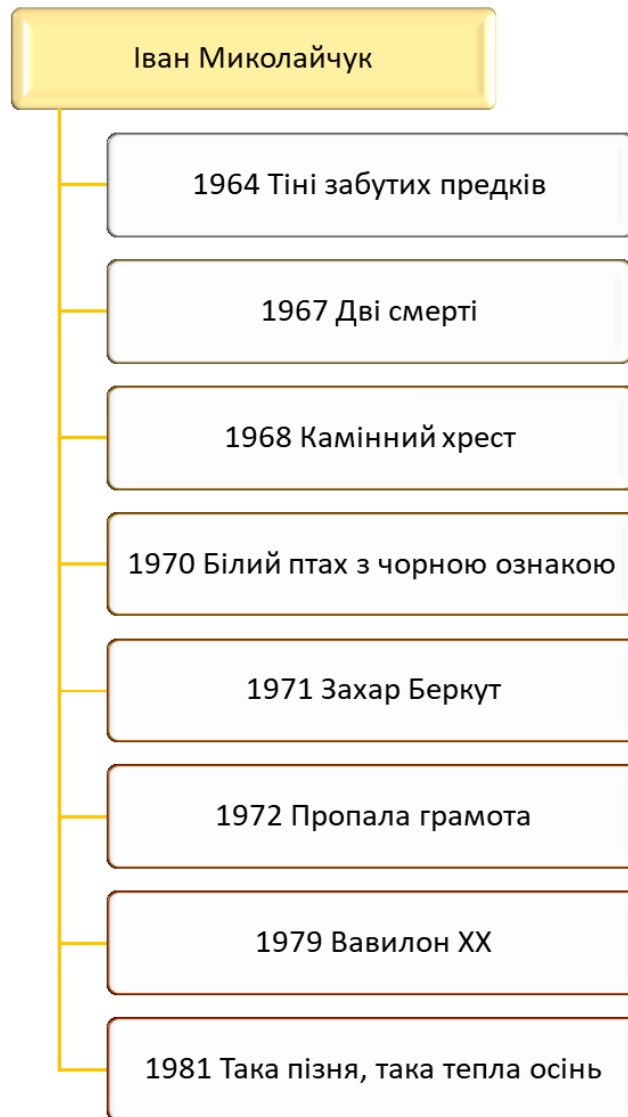
Актора, режисера та сценариста Івана Васильовича Миколайчука без перебільшення можна вважати класиком українського кіно. Як і його герої, він прожив яскраве, сповнене неймовірними подіями життя.

Івана запросили на кінопроби до фільму „Тіні забутих предків” через повагу до його кіномайстра і педагога – Віктора Івченка. Коли Сергій Параджанов сказав, що можна спробувати цього хлопця, до завершення зміни залишалося ще хвилин п'ятнадцять. Актору стало зрозуміло, що цю роль він не отримає. Бурхливий максималізм юнака досягнув кульмінації: Іван вирішив для себе, що зіграє цей невеличкий клаптик так, ніби всі члени групи, які перебували на майданчику, не просто байдужа втомлена публіка, а його вороги. І він має їм щось довести. І йому

Кіномистецькі шедеври

вдалося. Далі був захоплений вигук Параджанова, який побачив не просто молодого актора, а генія.

За: О. Єременко, Іван Миколайчук – тіні забутих предків, <http://slovopys.kubg.edu.ua/ivan-mykolaichuk-tini-nezabutykh-predkiv-2/>

20. Знайдіть у літературі та інтернет-джерелах матеріали про Івана Миколайчука. Напишіть його коротку біографію.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Кіномистецькі шедеври

21. Прочитайте текст. Словосполучення у дужках перекладіть українською й запишіть у правильній формі.

Івана Миколайчука можна вважати (Seele des ukrainischen Films) , а навіть – (Träger der Geistigkeit des ukrainischen Volkes) Він був (Filmstar) 60–70-х років минулого століття. В ті роки майже жоден фільм не обходився без його участі.

Іван Миколайчук був особливий, народний, справжній, найкращий. „Я не знаю більш (das nationale Volksgenie) До нього це був Довженко” – казав про Миколайчука Сергій Параджанов. Ролі молодого Тараса Шевченка у фільмі „Сон” та Івана Палійчука у „Тінях забутих предків” одразу принесли Миколайчукові (allgemeine Anerkennung) У фільмі Бориса Івченка „Пропала грамота” Іван Миколайчук – не лише (Darsteller) цікавої ролі козака Василя, а й співрежисер фільму.

„Білий птах з чорною ознакою” – це нова сторінка у творчості митця, Іван Миколайчук стає (Drehbuchautor) У цій стрічці Іван Миколайчук з режисером Юрієм Ільєнком вперше у радянському кіно розповіли про долю героя УПА. Іванові Миколайчуку вдалося зняти власний фільм „Вавилон ХХ”.

За: Іван Миколайчук – душа українського кіно, <http://www.kobu.kiev.ua>

Світлина – <https://unsplash.com/photos/uz8UXCirDDo>

Кіномистецькі шедеври

22. Прочитайте текст. Підберіть до нього заголовок.

4 вересня 1965 р. у Києві в кінотеатрі „Україна” відбулася прем'єра фільму „Тіні забутих предків”. Під час показу здійснювався протест проти арештів української інтелігенції. Напередодні показу пройшла перша хвиля арештів. За ґрати кинули митців, поетів, художників. Серед них були Опанас Заливаха, Іван Світличний, Михайло Горинь, Михайло Масютко, Ярослава Менкуш.

Перед демонстрацією фільму виступив режисер картини Сергій Параджанов. Коли слово взяв Іван Дзюба, то замість продовжувати обговорювати кіно, він повідомив публіці про недавні таємні арешти серед української інтелігенції. Дзюба почав виголошувати імена заарештованих. Директор кінотеатру відштовхнув письменника від мікрофона, намагаючись позбавити слова. У залі увімкнули пожежну сирену, щоб заглушити виступи.

Дзюбу підтримав В'ячеслав Чорновіл, який вигукнув: „Хто проти тиранії – встаньте!”. Майже третина присутніх підвелися. Пустили фільм. Та у перерві між частинами Василь Стус встав із промовою.

Після фільму „кегебісти” бігали уздовж рядів, щоб запам'ятати, хто підтримав виступ дисидентів. Наслідки не забарилися: Івана Дзюбу, В'ячеслава Чорновола звільнили з роботи, а Василя Стуса – виключили з аспірантури. Невдовзі після цього почалися арешти.

За: Протест на прем'єрі „Тіней забутих предків” 50 років тому згуртував український громадський рух, <https://old.uinp.gov.ua/news/protest-na-prem-eri-tinei-zabutikh-predkiv-50-rokiv-tomu-zgurtuvav-ukrainskii-gromadskii-ruk>

23. Підготуйте і проведіть дискусію на тему: *Культура і політика.*

Аргументи за і проти запишіть у формі ключових слів. Візьміть до уваги долі творців українського кіно – Довженка, Ілленка, Параджанова, Миколайчука й ін.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

24. Прочитайте текст. Заповніть пропуски, використовуючи такі слова і словосполучення:

а) за кадром; б) залишила слід; в) традиція неоміфологічної свідомості; г) „святі” канони; ґ) вирізняються; д) Творча натура; е) визнання; є) в площину екрану; ж) витоки; з) започатковано; и) метод режисури; і) світосприймання.

Кіномистецькі шедеври

Поетика фільмів Сергія Параджанова

Творчий доробок Параджанова, що отримав [.....] в українській, грузинській та вірменській кінематографії, є надзвичайно цікавим із точки зору мультикультурності. Картини митця [.....] професійною майстерністю, глибоким філософським змістом, знанням національного фольклору, музики, виразністю кіномови.

Постать Сергія Параджанова залишається особливою в українській культурі та мистецтві ХХ ст. – періоду політичної „відлиги”. Фактично з 1952 по 1973 р. режисер жив і працював у Києві, створивши свої кращі роботи на кіностудії О. Довженка. Для режисера кіностудія стала експериментально-творчою та інноваційною лабораторією. У цей період українські кінематографісти намагалися розширювати можливості кіномови. Перебуваючи в пошуках, вони звернулися до традиційних українських джерел, [.....] яких криються в національній ментальності, а саме – літературі та народному фольклорі.

Параджанов був людиною мультикультурною, його творчість [.....] не лише в українському кіно. Можна сказати, що вона вплинула так само сильно й на вірменську та грузинську кінематографію, не залишилася байдужою до світового кінематографу.

Попереду численні дослідження одного з найзагадковіших феноменів – естетики Параджанова. Інколи здається неймовірним, як цей „геній-Прометей” спромігся проникнути у глибини [.....], бачення краси в культурах народів, розділених простором і часом.

Життя митця не було простим, він ішов своїм особистим шляхом, очоливши нову течію в українському кінематографі – „поетичне кіно”, де нова [.....] стала нормою. Саме за нестандартне мислення і несхильність митця до соцреалізму звинувачувала режисера радянська критика. На її погляд, метафоричність мови властива роботам режисера, та використання притчі було чимось не зрозумілим і не потрібним глядачеві.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/dWYjy9zliF8>

Кіномистецькі шедеври

Режисер постійно перебував у творчих пошуках, намагався не зраджувати собі та своєму особливому авторському стилі, уникаючи повторів. У документальному фільмі „Я помер у дитинстві” можемо почути голос митця [.....], який розповідає, що є, на його думку, режисура: „Основою режисури я вважаю життя. Якщо ви вмієте фіксувати життя, вмієте спостерігати і, знайшовши в житті істину, зможете її по-філософському узагальнити – це й є режисура”. [.....] режисера знаходила підживлення у всьому, що його оточувало, а особливо великий вплив на його творчість мав живопис і музика.

Вважається, що зрілий стиль Параджанова [.....] сценарієм „Київські фрески” і фільмами „Колір граната”, „Легенда про Сурамську фортецю”, кіноказкою „Ашик-Керіб”. Свої нові ідеї режисер втілював досить оригінальним способом. Так, фреска стала основним методом, прототипом його кіно. Оскільки фреска сама по собі дозволяє створювати монументальні твори, що пов’язані як із часом, так і з архітектурою, для режисера це стало творчою знахідкою, він талановито переносить цю особливість фрески [.....] .

Параджанівське кіно репрезентує апогей живописності і мальовничості на екрані, жанрово означений майстром як кінофреска, де чи не кожен кадр є композиційно завершеним, самостійним полотном. Такий [.....] викликав чимало дискусій, оскільки поставив під сумнів наявність у ньому саме кінематографічної мови, на що вказував і сам Параджанов.

Метод колажу теж є тим новим елементом, який автор вживлює у свої роботи, у режисера він тісно пов’язаний із категорією часу. Світосприйняття Параджанова як людини було досить яскравим навіть у реальному житті, він міг поєднувати несумісні речі, а своєю творчістю порушував ті [.....] радянської кінематографії, які сповідувала тогочасна ідеологія й соціалістичний реалізм, основним принципом якого в мистецтві була зрозумілість.

За: В. Демещенко, Творчість Сергія Параджанова в контексті української культури ХХ століття [в:] „Культурологічна думка”, 11/2017, с. 78-88.

Міжнародне визнання прийшло до Сергія Параджанова після екранізації в 1964 році повісті Михайла Коцюбинського „Тіні забутих предків”. Фільм отримав 39 міжнародних нагород, 28 призів на кінофестивалях (із них – 24 гран-прі) у 21-й країні.

Кіномистецькі шедеври

25. Замініть виділені слова синонімами. Трансформовані речення запишіть.

Картини митця **вирізняються** професійною майстерністю і глибоким філософським змістом.

.....
.....
.....

У цей період українські кінематографісти, **перебуваючи** в пошуках, **звернулися** до традиційних українських джерел.

.....
.....
.....

Режисер постійно **перебував** у творчих пошуках, **намагався** не **зраджувати** собі та своєму особливому авторському стилю.

.....
.....
.....

Митець **ішов** своїм особистим шляхом, **очоливши** нову течію в українському кінематографі — „поетичне кіно”.

.....
.....
.....

Параджанівське кіно **репрезентує** апогей живописності і мальовничості на екрані, жанрово **означений** майстром як кінофреска.

.....
.....
.....

26. Прочитайте текст про один із кіношедеврів С. Параджанова. Перекладіть українською уривок, де описано авторський стиль митця.

Mit seinem Werk „Die Farbe des Granatapfels“ aus dem Jahre 1969 hatte der sowjetisch-armenische Regisseur Sergey Parajanov einst dem im Kaukasus bekannten Dichter und Komponisten Sayat Nova ein filmisches Denkmal gesetzt. Parajanovs in weiten Teilen geradezu surreales Werk über den armenischen Künstler Sayat Nova, der im 18. Jahrhundert lebte, wirkt von seiner Choreographie her wie eine Mischung aus Operninszenierung und Musikvideo. Doch in der Sowjetunion stieß der avantgardistische Streifen auf den großen Widerwillen der Zensoren und wurde dort viele Jahre nicht gezeigt.

Кіномистецькі шедеври

Berühmte Regisseure wie Andrei Tarkovsky und Federico Fellini sollen aber Parajanov bewundert haben. Auch die Popdiva Madonna fand offensichtlich Gefallen an seinem filmischen Werk. In ihrem Musikvideo zu „Bedtime Story“ nimmt sie unverkennbar Anleihen an „Die Farbe des Granatapfels“.

3a: <https://www.pnn.de/kultur/politische-und-religioese-motive-das-werk-von-sergey-parajanov-im-filmmuseum/23724060.html>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світ музики

1. Прочитайте текст. Випишіть із нього основні думки у формі ключових слів і перекажіть за ними зміст тексту.

Українські народні думи

До унікальних пам'яток світової епічної традиційної культури належать українські народні думи. Хоча про український епос написано чимало досліджень, досі залишаються актуальними проблеми з'ясування жанрової специфіки дум, їхньої генези, питань класифікації, співвідношень з іншими жанрами (голосіннями, билинами, історичними піснями, баладами), літописами, літературою. Потребують спеціального студіювання поетика, текстологія дум, порівняльне епосознавство, історія дослідження жанру, висвітлення впливу дум на художню літературу, мистецтво.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/M55GuYqk3Ug>

Термін „дума” має народне походження і застосовувався на означення співаних наративів соціального характеру. Вважається, що перша зафіксована згадка терміна „дума” належить польському хроністові С. Сарницькому: пишучи про відважних братів Струсів, які загинули в битві з волохами 1506 року, він

Світ музики

відзначив, що про них складені пісні, які русини-українці називають думою. М. Возняк, навівши чимало згадок терміна „дума” в XVI–XVIII ст., зауважив, що самі кобзарі називали думи „козацькими піснями, псалмами”; вчений висловив припущення: дума – з болгарської „слово”, яке в давній Україні вживалося в значенні поетичної повісті („Слово про похід князя Ігоря”). Таким чином, дума заступила і давній український термін „слово” для творів, що постали під цілком новими впливами.

В „Етимологічному словнику української мови” зазначено, що слово „дума” („роздум, гадка; народна ліро-епічна пісня”) „здебільшого вважається запозиченням з германських мов; джерело запозичення докладно невідоме”, „зіставляється готське суд, слава”, давньоверхньонімецьке, давньоанглійське (англосаксонське) „гадання; думка; збори”; досить переконливо пов’язується також із праслов’янським „дму, дую” (пор. польське: гордість, пиха; болгарське: слово, мова).

За: М. Дмитренко, Українські народні думи: термін і дефініція [в:] „Міфологія і фольклор”, 1/2008,
<http://publications.lnu.edu.ua/journals/index.php/mythology/article/viewFile/846/842>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Укладіть власну дефініцію терміну „народна дума”. Запишіть її.

.....

.....

.....

.....

Думи (український героїчний епос, українські народні думи) є особливим за поетикою і способом виконання жанром українського фольклору, незаперечним свідченням багатоті культури і блискучої талановитості нашого народу.

Світ музики

3. Прочитайте текст і складіть до нього 5 запитань.

Обрядові пісні входять до складу народного фольклору, а народні пісні, вірші, казки не мають конкретного автора. Як правило, вони виникли ще за часів язичництва і розвивалися та доповнювалися в часи Київської Русі. Древньослов'янські народи вірили, що будь-який предмет, не кажучи про живих істот, має душу, а навколишній світ заповнений душами і незвичайними міфічними істотами.

Призначення обрядових пісень – впливати на певних духів, задовольняти їх, щоб вони уберігали від неврожаю або його знищення, чи надавали невидиму допомогу в повсякденних трудах і турботах, творили добро та заступалися в будь-яких починаннях.

Пісні виконували згідно з вимогами певного періоду: восени (починаючи з кінця літа і до середини осені) виконували „жниварські” пісні, на знак подяки природі за зібраний урожай, ними славили тяж працю хліборобів; зимові – палили багаття і водили навколо них хороводи, вихваляючи сяйво сонця, радість у Новому році; навесні – маївки, гаївки, веснянки, як прихід весни і оновлення природи: влітку – русалчині пісні, святкуючи Трійцю або Зелену неділю, купальські пісні – до свята Івана Купала.

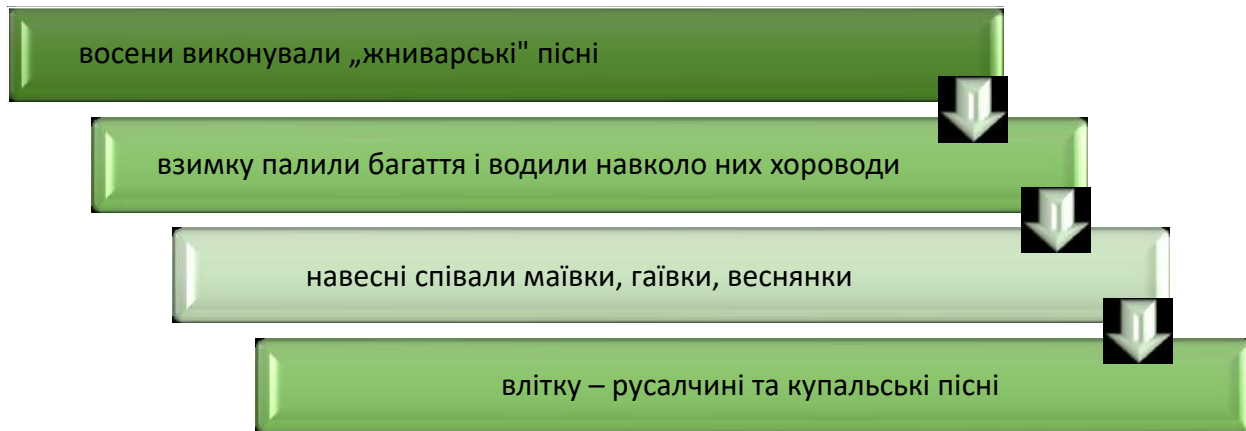
З появою християнства язичництво і його обряди поступово втрачають своє первинне значення. Пісні, що виконували у ті часи, змінюються, удосконалюються і доповнюються, старі божества отримують нові образи і назви вже православних святих, але казкові і міфічні створіння так і залишаються у свідомості давніх українців. У піснях далі живуть мавки й русалки, лісовики і домовики, а також інші легендарні створіння, народжені в лісах і полях, річках і озерах, будинках і господарських будівлях.

За: Традиційні українські обрядові пісні, <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/traditsijni-ukrajinski-obrjadovi-pisni-/>

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

4. Поставте Ваші запитання і перевірте правильність відповіді у тексті. Працюйте в парах.

Світ музики

5. Прочитайте текст. Порівняйте історію і традиції народних пісень в Україні та Німеччині.

Volkslieder sind traditionelle Lieder, die schriftlos überliefert sind und für Regionalgruppen charakteristische Merkmale aufweisen. Die Verbreitung deutscher Volkslieder erfolgt durch soziale Gruppen, jedoch kennzeichnet sie eine gemeinsame Sprache, Tradition, Kultur und Geschichte sowie volksnahe Texte. Zu Volksmusik können auch Instrumente eingesetzt werden und Volkstänze entstehen.

Das traditionelle Volkslied und dessen Kultur und Geschichte geht lange zurück: Das Volkslied wurde in Deutschland von Johann Gottfried Herder (1744–1803) geprägt und ist laut Definition „ein Lied, das im Volke entstanden ist, also dessen Dichter und Komponisten nicht mehr bekannt sind, oder eins, was in Volksmund übergegangen ist“. In der Tat sind Volkslieder mündlich überlieferte Traditionen, die nicht an einen bestimmten Musiker oder Sänger gebunden sind. Das Volkslied findet seinen Ursprung in bäuerlich-ländlichen oder dörflichen bis kleinstädtischen Gemeinschaften und entwickelte sich selbstständig. Es spiegelte die vorherrschenden Lebensweisen und alltäglichen Prozesse, wie Rituale oder Feste des Dorflebens und der Kleinstadt wieder.

3a: <https://www.schlagerplanet.com/news/wissenswertes/kreuz-und-quer/bekannte-deutsche-volkslieder-kultur-und-geschichte-2395.html>

6. Знайдіть у тексті визначення народної пісні, перекладіть його українською.

.....

.....

Світлина – <https://unsplash.com/photos/GbSCAAsU2Fo>

7. Прочитайте текст. Запишіть, які функції виконувала музика в народній культурі українців.

Традиційна музика, або як розважатися по-українськи?

Часом у міських парках можна почути музику: нову і водночас таку знайому, що під неї хочеться пританцювувати. Ця музика – наша, і вона нарешті повертається в сучасні тренди. Вона не про лиху долю українського народу і трагічне кохання, а про оптимізм і задоволення від життя. Ця музика доводить, що наші прапращади вміли не лише важко працювати, але і якісно розважатися.

Про те, як відпочивали від турбот українці 100 років тому і зараз, розповідають засновники культурно-мистецького проекту „Рись” і першої в Україні „Школи традиційної музики” Андрій Левченко та Катерина Єфремова.

Співали в селах завжди як жінки, так і чоловіки, а от музика була переважно справою останніх. Навички гри і виготовлення інструментів передавалися від батька до сина віками. Музики мали різний рівень навичок – від любителя до „фірмача”. У традиційній музиці немає нотних записів чи книг, все передавалося з досвідом у неформальних обставинах, під час зустрічей і розваг.

Пісні, які виконувалися в українських селах, умовно можна поділити на кілька видів. Обрядові, які супроводжували людину на всіх етапах її життя. Ліричні, в яких співалося найчастіше на сумні теми, які заборонялося обговорювати відкрито. А ще є веселі, жартівливі пісні.

Раніше українці в селах не лише важко працювали, але й вміли якісно відпочивати. „Я чув від людей спогади про важкий післявоєнний період, тоді молоді люди цілий день працювали в колгоспі, але потім цілу ніч танцювали. Кілька годин сну – і знову до роботи”, – пояснює Андрій. „Розважатися – це така ж базова потреба людини як, наприклад, почуватися в безпеці чи бути членом спільноти, – уточнює Катерина. Традиційна музика покликана задовольняти цю потребу. На час, коли

Світ музики

танцюєш, – забуваєш про все й оновлюєшся, хоча фізично це може втомити. Найбільша перевага традиційної музики – її невимушеність і простота. Цим вона дуже схожа на тих, хто віками грає її в селах”.

Андрій і Катерина пояснюють, що у радянський період суть традиційної культури була викривлена. Набули популярності обробки народних пісень і величезні хори на сотню голосів. „Це створює штучне враження – таке ж, як і пластмасові віночки та шаровари з атласу”, – доповнює дівчина. У селі традиційні пісні зазвичай виконують невеликими групами близько п’яти осіб.

Чотири роки тому Андрій і Катерина отримали грант на першу „Школу традиційної музики”. Спочатку цільовою аудиторією були досвідчені музиканти та музикантки. Організували інтенсивний план занять – і справа пішла. Згодом почали надходити прохання зробити таку ж подію для початківців і тих, хто не вміє, але дуже хоче навчитися співати. На минулорічній „Школі”, вже третій, організували майстер-класи зі співу трьох рівнів складності, гри на скрипці, бубні, цимбалах і басолі (традиційній віолончелі). Місця заповнилися моментально – отже, ідея виявилася актуальною.

За: С. Петраускайте, Традиційна музика, або як розважатися по-українськи?
<https://life.pravda.com.ua/culture/2018/11/8/234046/>

.....

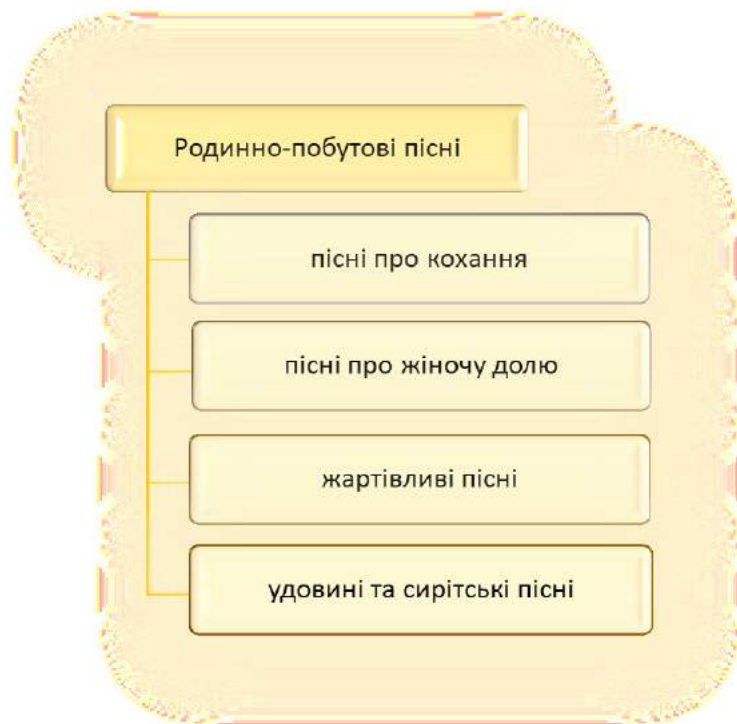
.....

.....

.....

.....

.....

Світ музики

8. У чому полягає причина популярності народної музики сьогодні? Працюйте в парах. Думки запишіть.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Прочитайте текст. Слова і фрази перекладіть українською, запишіть їх у відповідній формі.

[Musiktraditionen] на території сучасної України існують з доісторичних часів. Знайдені київськими археологами біля Чернігова [Musikinstrumente], виготовлені з бивнів мамонта датують 18 тисячоліттям до нашої ери. До того ж часу відносять [Flöten], знайдені в Чернівецькій області.

На фресках Софії Київської (XI століття) [sind Musiker dargestellt], які грають на [verschiedene Blas-, Schlag- und Saiteninstrumente]. Ці фрески свідчать про [Genrevielfalt der Musikkultur] Київської Русі.

До XII століття відносяться літописні згадки про [Sänger] Бояна і Митуса.

За: Музичність – одна з характерних рис українського народу, <https://ridna-ukraina.com.ua/culture/ukrainska-muzyka.html>

10. Прочитайте текст. Випишіть назви музичних інструментів. Опишіть один із них.

Українські традиційні музичні інструменти

Народний музичний інструментарій України дуже багатий і розманітний. Незважаючи на зовнішню подібність, бандура й кобза – цілком різні інструменти як за походженням, так і за способом гри – хоча їхні назви часто змішувалися і заміняли одна одну. Як засвідчують давні зображення, кобза могла мати чотири або більше довгих струн (бунтів) і кілька приструнків. Традиційна (діатонічна) народна бандура споріднена з давніми шоломовидними гуслеми і не розрахована на вкорочення струн пальцями лівої руки.

Варто згадати ще двох „родичів” кобзи й народної бандури – торбан і панську бандуру. Ці два інструменти зовні досить схожі; вони були поширені переважно серед козацької старшини й міського люду і вийшли з ужитку ще в минулому столітті. На торбані, за переказами, грали Іван Мазепа і Тарас Шевченко.

Ще один інструмент, з яким ходили мандрівні співці – колісна ліра. Якщо бандуру й кобзу знала переважно Лівобережна – Гетьманська Україна, то ліру – і Полісся, і Карпати. Коліщатко у правій частині ліри відіграє роль безперервного

Світ музики

смичка, видобуваючи звук з 2-4 струн. На лірі грали як духовні псалми, так і епічні твори та світські мелодії, у т.ч. до танцю.

До найдавніших інструментів, які побутували на території України, слід віднести також гусла. Є три різновиди гусел: шоломовидні („псалтиреві”), криловидні („словіші”) та клавіроподібні.

За: К. Міщенко, Українські традиційні музичні інструменти, <https://honchar.org.ua/promuzey/zbirka/muzychni-instrumenty-2/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Запишіть назви українських музичних інструментів німецькою. Пригадайте, які засоби передачі реалій використовують у практиці перекладу.

.....

.....

.....

12. Прочитайте текст. Випишіть із нього 10 найважливіших фактів.

Національний гімн. Перша пісня України

Якщо пісня – це душа народу, то національний гімн – душа країни. У середовищі київської „Старої громади”, до якої входили такі визначні діячі, як Тадей Рильський, Володимир Антонович, Олександр Русов, Павло Чубинський та інші, виник „зухвалий”, як на ті часи, задум створити патріотичний вірш, який наснагував би українців у боротьбі за волю. Здійснити цей намір випало поетові, вченому-етнографу, організаторові Південно-західного відділу Російського географічного товариства, уродженцю Борисполя Павлові Чубинському. Спогади сучасників свідчать, що вірш з’явився восени 1862 року. Його співали на мотив сербського гімну, потім на мелодію Миколи Лисенка.

У 1863 році вірш Чубинського нелегально передав у Галичину учасник польського повстання Павлин Свенціцький. Там його видрукували за підписом „Тарас Шевченко” у львівському журналі „Мета”, разом із віршами Кобзаря – „Мені однаково...”, „Н. Костомарову”, „Заповіт”. Того ж року текст Чубинського „озвучив” Михайло Вербицький, який студіював у Перемишлі, а згодом у Львові. Якийсь час він був диригентом хору, належав до так званої „перемишльської школи” композиторів, яка заклала основи музичного життя в Галичині.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/MlhJNEUQpBs>

Уперше цей твір прозвучав, очевидно, 1864 року в контексті опери Кароля Гейнча у Львові. Тоді газета „Слово” сповістила, що в цій виставі вперше в Галичині на мотив музики Вербицького хор виконав пісню „Ще не вмерло Запоріжжя”.

Починаючи з 1860-х років пісня „Ще не вмерла...” стала поширюватися – спочатку на західноукраїнських землях, а потім і на Наддніпрянщині, й у країнах поселення українців за межами рідної землі (Канада, США, Австралія, Бразилія). Нотний текст уперше побачив світ 1885 року в львівській пісенній збірці „Кобзар” і одразу став поширюватися в численних копіях. В одному з ранніх фольклорних видань, „Руському співаннику”, що його випустив Кость Паньківський 1888 року у Львові, поетичний текст мав двадцять рядків (без повторів і приспівів). Урешті канонічним стало виконання не всього тексту гімну, а першої і другої строфи з приспівом, який повторюється. Саме ці строфи гімну були вперше записані на платівку 1910 року.

Світ музики

У січні 1918 року почалося відродження гімну. Слова і музика стали з'являтися у багатьох виданнях – у Львові, Києві, Відні, Берліні українською і в перекладі англійською, німецькою й іншими мовами. Функцію національного гімну пісня „Ще не вмерла...” виконувала упродовж недовгого часу існування Української держави.

Як гімн пісню використовували й інші українські державні утворення. Однак державне затвердження вона отримала лише 1 січня 1939 року – як офіційний гімн Карпатської України, і цим було підкреслено традиції державності України. З падінням Карпатської України гімн „Ще не вмерла...” був заборонений угорським урядом. Так само понад сімдесят років він був заборонений у Радянській Україні.

За: А. Шестаков, Національний гімн. Перша пісня України, <https://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=170>

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

13. Знайдіть інформацію про історію створення німецького національного гімну чи гімну Вашої рідної країни. Запишіть її українською.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світ музики

14. Прочитайте текст. У чому полягає велич таланту українського композитора?

Михайло Вербицький – творець національного гімну

„Ким є для нас Михайло Вербицький? Яке місце займає він в розвою нашої музики? Оце питання, на які повинна би дати відповідь кожна українська дитина, про що повинні б уже співати горобці на українських хатах. Але не буде зайвим і в цім місці цю справу ще раз коротко з'ясувати”. Сказано це було у 1934 році з нагоди встановлення надгробного пам'ятника Михайлові Вербицькому у селі Млини. Спочатку варто згадати кілька тез Станіслава Людкевича, які розкривають величину таланту Михайла Вербицького: Михайло Вербицький – це піонер української музики на галицькій Україні XIX століття. Себто в часах, коли у нас ще не було ні Лисенка, ні „Запорожця за Дунаєм”, ні „Вечорниць” Ніщинського, він ставив основи нашої музичної літератури на всіх її ділянках, за виїмком фортепіанної музики та опери.

Михайло Вербицький є найбільшим нашим, після Бортнянського, духовним хоровим композитором, творцем хорового стилю в Галичині. Він найкраще перейняв дух і техніку музики Бортнянського, а такі його твори, як „Іже херувими”, „Достойно”, „Отче наш” або світські пісні „Дай, дівчино”, „Поклін”, „Де Дніпро наш”, „Заповіт” й донині є вічними перлинами хорової музики. Вербицький є далі нашим симфоніком, а десяток його т.зв. „симфоній”, чи радше увертур, у які він не раз вплітав народні пісенні і танкові мотиви, незважаючи на деякі їхні технічні недотяття в тематичній розробці інструментації, є першою талановитою спробою української симфонічної музики в Галичині і в Україні загалом, тим наріжним каменем, від якого починає творитися ця література.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/rPOmLGwai2w>

Вербицький – це перший галицький плідний оперетист, оперети та мелодрами якого становили відповідник до „Наталки Полтавки” та „Марусі”. Вони не втрималися на сцені виключно через наївний слабкий текст лібрето, а не через музичну оформленість. Доказом останньої тези є те, що мелодрама Михайла Вербицького „Підгоряни” ставилася понад 500 разів на різних сценах України, Європи і навіть США. „В кінці, – як пише Станіслав Людкевич, – у Вербицькому маємо й останнього композитора-гітариста, для якого гітара була фортепіано, який

Світ музики

написав кільканадцять зшитків пісень із гітарою і гітарових творів й етюдів, переважно затрачених між людьми.

Сам Вербицький як вдовець любив жартувати, що це його „фортепіано і жінка”, але анекдоти про його життя розповідають деякі цікаві історії про те, як його гітара не раз виробляла йому протекцію у сферах дідичів і боронила його перед натиском ексекторів.

Вербицький для нас є не тільки композитором, але символом нашого національного відродження в Галичині. І не випадково один із його зрілих творів – це національний гімн, який об’єднав дві України – Західну і Східну”.

За: Михайло Вербицький – творець національного гімну і не тільки. За матеріалами зустрічі з Роксоляною Мисько-Пасічник підготувала Юлія Корицька-Голуб,
https://zaxid.net/mihaylo_verbitskiy_tvorets_natsionalnogo_gimnu_i_ne_tilki_n1353570

15. Випишіть із тексту терміни, пов’язані з музикознавством. Поясніть їх.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Продовжіть думку у реченнях.

Михайло Вербицький є найбільшим

.....

Мелодрама Михайла Вербицького „Підгоряни” ставилася

.....

Оперети та мелодрами Вербицького не втрималися на сцені виключно через

.....

Вербицький для нас є не тільки композитором, але

.....

Один із його зрілих творів – це національний гімн, який

.....

Світ музики

17. Прочитайте текст. Допишіть синоніми до виділених слів.

Дмитро Бортнянський – видатний майстер хорової музики XVIII ст.

У XVIII ст. у Росії **активно** [.....] формується хорова культура. До складу придворного оркестру та Придворної співацької капели **вербували** [.....] найталановитіших музикантів і співаків, зокрема вихованців співацької школи, заснованої ще 1738 р. у тодішній столиці Гетьманської України Глухові. Серед них був і Дмитро Бортнянський.

Аналізуючи [.....] творче надбання Бортнянського, можна стверджувати, що він разом із М. Березовським, А. Веделем, Е. Азеевим створив класичний тип хорового концерту. Вони стали представниками нового **напряму** [.....] у партесному співі, що характеризувався **потягом** [.....] до узгодження музики й тексту, адже більшість італійців, які писали музичні твори для православної церкви, погано володіли слов'янськими мовами, а то й узагалі їх не знали.

Деякі біографи й історики визначають творчу діяльність цих композиторів як цілу епоху в галузі православної церковної музики. Напевне, це так, **оскільки** [.....], наприклад, Бортнянський першим **вплинув** [.....] на упорядкування храмових співів і почав розробляти давні християнські мелодії. Бортнянському належить більше 100 творів хорової духовної музики – 35 чотирьохголосних та 10 двоголосних, кілька невеликих композицій, а також світські хори, в тому числі кантата „Співак у таборі російських солдатів”, камерно-інструментальні твори. З них тільки придворною капелою було **видано** [.....] тридцять п'ять концертів, вісім духових тріо з хором, двадцять один духовний спів.

Придворний мелодист та висококваліфікований професіонал Бортнянський поєднував щирість і задушевність з **тонким** [.....] смаком та винахідливістю, його музику з задоволенням виконували та слухали і в палацах, і в простих будинках. У хоровому стилі Бортнянського – урочисто-пісенному, ліричному – знайшли **відбиток** [.....] народні мотиви, і особливо українські.

Про творчість цього композитора-класика можна **впевнено** [.....] сказати, що вона активно вплинула на розвиток української хорової культури. На його спадщині вчилися такі славетні митці, як М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, Л. Ревуцький, В. Лятошинський та багато ін.

За: Б. Яремченко, Бортнянський Дмитро Степанович, <http://akolada.org.ua/pages/index/bibl/bortnyanskiy.php>

Світлина – <https://unsplash.com/photos/7sGozPAnCaY>

18. Поясніть українською значення слів і словосполучень.

тонкий смак.....

новий напрям.....

спадщина.....

придворний оркестр.....

19. Прочитайте текст. Доповніть його важливими фактами з життя композитора і поясніть, у чому полягала трагедія митця.

Максим Березовський: трагедія та таємниця „українського Моцарта”

Не кожен діяч культури став виразником настроїв свого часу, його „візитною карткою”. Поряд із Дмитром Бортнянським і Артемієм Веделем Максим Созонтович Березовський (1745–1777) увійшов в історію української музики як яскравий представник бурхливої, переломної для всієї світової культури епохи, що знаменувала собою перехід від бароко до класицизму.

У масштабах української культури постать Березовського можна порівняти з феноменом Моцарта у західноєвропейському мистецтві. Біографія Максима Березовського містить багато незрозумілих і заплутаних відомостей. Створенню романтичного образу композитора багато в чому сприяла повість відомого російського письменника XIX століття Нестора Кукольника „Максим Созонтович Березовський”. Багато пізніших біографів композитора у своїх роботах спиралися саме на це наполовину белетристичне джерело, що розповідає про національну й соціальну трагедію не визнаного на батьківщині геніального самородка.

За: В. Герей, Максим Березовський: трагедія та таємниця „українського Моцарта”, http://na-skryzhalyah.blogspot.com/2017/06/blog-post_18.html

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Прочитайте текст. Випишіть із нього дати і назви міст. Розкажіть за хронологією дат про життя видатної співачки.

Соломія Крушельницька – видатна світова співачка

Соломія Крушельницька народилася 23 вересня 1872 року в селі Білявинці Тернопільської області, у сім'ї священника. Сім'я Крушельницьких походить із шляхетного й старовинного українського роду. Основи музичної підготовки вона отримала в Тернопільській музичній школі товариства „Приятелі музики”. Тут зблизилася з музичним гуртком гімназистів, членом якого був також Денис Січинський – згодом відомий композитор, автор опери „Роксоляна”.

Музичну освіту Соломія продовжила у 1891 р. в Львівській консерваторії Галицького музичного товариства, яку закінчила у 1893 р. Ще під час навчання в консерваторії Крушельницька отримала запрошення від польського Львівського оперного театру, проте співачка вирішила їхати до Італії.

Співала на сценах провідних театрів світу, зокрема у Львові, Кракові (1895–1898 рр.), Одесі (1896–1897 рр.), Сантьяго (1897 р.), Варшаві (1898–1902 рр.), Петербурзі (1901–1902 рр., в італійській трупі за участю М. Баттістіні, Е. Карузо), Парижі („Грандопера”, 1902 р.), Неаполі (1903–1904 рр.), Римі (1904–1905), Мілані („Ла Скала”, 1898 р., 1904 р., 1907 р., 1909 р., 1915 р., 1920 р.), Каїрі (1904 р.); гастролювала в Аргентині (1906–1911 рр., 1913 р., із італійською трупю під керівництвом А. Тосканіні та Л. Муньйоне), Іспанії, Бразилії.

Світ музики

Світлина – <https://unsplash.com/photos/eElpS2uHBfU>

У 1920 р. Крушельницька залишила оперну сцену. Виступала з камерними концертами у Львові, Тернополі, Чернівцях та ін. містах (1894–1923 рр.). 29 травня 1904 року на сцені театру „Гранде” в Брешії відбулася прем’єра „Мадам Баттерфляй” з Соломією Крушельницькою – тріумфальна. Публіка сім разів викликала акторів і композитора на сцену.

У 1939 р. Крушельницька повернулася до Львова. У післявоєнний період почала працювати у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка. Однак її викладацька діяльність ледь почавшись, мало не завершилася. Під час „чищення кадрів від націоналістичних елементів” їй інкримінували відсутність диплому. Згодом диплом знайшли у фондах міського історичного музею.

16 листопада 1952 року перестало битися серце великої співачки. Поховали С. Крушельницьку у Львові на Личаківському цвинтарі поруч із могилою друга і наставника – Івана Франка.

За: Б. Мельничук, В. Уніят, Соломія Крушельницька – видатна світова співачка,
https://artlvivbest.io.ua/s211534/solomiya_krushelnicka_-_vidatna_svitova_spivachka

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світ музики

21. У яких операх Соломія Крушельницька виконувала головні партії? Виберіть одну з них і підготуйте коротку розповідь.

22. Пригадайте правила написання числівників і їхнє узгодження з іменниками. Запишіть правильну форму.

У 1919 (рік) , 2,5 (рік) , 31 (дні) , жителі (6) міст, 5 000 (гривня) , 1,5 (місяць) , під 3 (чорт) , перед (8) грудня , 2/10 (відсоток) , обходити 10 (дорога) , (обидва) руки, на 4 (бік) , семеро (особа) , на 7 (небо) , 7/8 (шлях) , двоє (3) не чекають, (100 000-ий) відвідувач виставки, 12 (заповідь)

23. Підкресліть у попередній вправі фразеологізми і поясніть їхнє значення. Використайте один із фразеологізмів у короткій ситуації.

24. Прочитайте текст. Як пов'язані між собою стародавнє кобзарство і сучасність?

Сучасне кобзарство у Харкові

Кобзарство здавна було особливістю української народної творчості. Це – наш унікальний вклад у розвиток світової музики. Термін „кобзарство” вперше ввів Гнат Хоткевич. Під ним розуміють мандрівних співців, які грають на кобзах, бандурах, лірах і торбанах. Попри загальні уявлення, кобзарство не залишилось у минулому, а продовжує існувати донині.

Декілька разів на тиждень харків'яни можуть послухати гру на бандурі від сучасних українських кобзарів. Один із них – Назар Божинський, який продовжує традиції кобзарства й намагається відновити втрачені зразки кобзарської творчості.

Назар Божинський – доцент кафедри урбаністики у Харківському національному університеті будівництва та архітектури. За сумісництвом – кобзар і майстер кобзарських інструментів. За освітою – архітектор. Каже, що серед кобзарів – це популярне явище. Для Назара урбаністика та кобзарство мають багато спільного: „Майструвати треба, щоб був або художник, або архітектор. Тому що коли хтось, не вміючи малювати, починає робити інструменти, вони виходять криві, не пропорційні. Ліпше тоді хай він просто грає, а не майструє. Тому краще, щоб був якийсь художній підхід”.

Назар почав із гри на кобзарських інструментах. Колись хлопець побачив картину, на якій був зображений козак Мамай із кобзою, і загорівся знайти й собі

Світ музики

таку. Спершу це здавалося лише мрією, проте якось у Харківському літературному музеї Назар побачив бандуру відомого українського кобзаря Григорія Ільченка. Спробував – і йому дуже сподобалося. Згодом хлопець зустрів у Харкові майстра кобзарських інструментів – Костя Черемського. Чоловік подарував Назарові свою авторську книгу й розповів про бандури. Це ще більше захопило юного музиканта.

За: Я. Коник, Сучасне кобзарство у Харкові, <https://ukrainer.net/kobzarstvo-u-harkovi/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

25. Підготуйте запитання і проведіть інтерв'ю з Назаром Бужинським про кобзарів і традиції українського кобзарства. Працюйте у парах.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

26. Виправте змістові помилки у реченнях.

Час зародження кобзарства добре відомий.

.....

Кобзарська справа найкраще розвивалася на Сіверщині, Поліссі й у східній частині Наддніпрянщини.

.....

На початку XIX ст. на Харківщині мешкав Георгій Ткаченко – відомий український бандурист.

.....

У Києві кобзарів зазвичай можна послухати поблизу Володимирського собору та Десятинної церкви.

.....

Світ музики

Уже близько 30 років у ці святині сходяться кобзарі на Різдво, Трійцю та Зелені свята, аби освятити нові інструменти.

Кобзарський репертуар – це духовні псалми, козацькі пісні (думи), а також весільні та веселі пісні для танців.

За: Я. Коник, Сучасне кобзарство у Харкові, <https://ukrainer.net/kobzarstvo-u-harkovi/>

27. Пригадайте особливості публіцистичного стилю і напишіть коротке повідомлення для преси про сучасне українське кобзарське мистецтво.

28. Прочитайте текст. Випишіть із нього назви та види музичних стилів.

Вітчизняний етно-рок: гурти, які відроджують традиції української музики

Фолк-рок – це прадавня атмосфера української пісні з переливами рокових рифів. Генетичний код нації захований у текстах гуртів, про які йдеться далі. Більшість із них були лауреатами „Червоної рути”. Їх можна почути не на радіо, а на фестивалях, їм не властива попсова мішура, на противагу чому вони поширюють рідне та народне. Це перелік відомих і призабутих на українських теренах етно-рок гуртів.

Вій (1991) – Для музичних гурманів і поціновувачів ліро-фаталістичних пісень гурт „Вій” буде правильним вибором. Творчість „Вія” звертається до міфології, язичництва та слов’янського фольклору. Гурт характеризує свою музику як „dark ethno fusion”. Етно-роковий стиль „Вія” має в собі елементи психоделіки.

Гайдамаки (1991) – всесвітньовідомий гурт, ветерани сцени та висококласні музики. Їхня творчість – синтез фолку, року, ска, реггі, панку та абу. Гурт формувався в часи становлення української свідомості, помітно вплинувши на цей процес.

Мандри (1997) – Музика „Мандрів” – це суміш фолку, французького шансону, міського романсу, блюзу та реггі. На початку свого існування гурт часто мандрував

Світ музики

з виступами по українських і зарубіжних фестивалях: „Sziget Fesztivál”, „Rock-Київ”, „Слов’янський базар”, „Рок-Екзистенція”, „Країна мрій”.

Світлина – <https://unsplash.com/photos/6liebVeAfrY>

Тінь Сонця (1999) – заснований братами Василюками у 1999-му. Тоді гурт грав альтернативний рок. Зі зміною світогляду вокаліста зароджується волелюбний folk-metal, чи то „Козацький рок” як невід’ємна риса сучасного характеру „Тіні Сонця”. У пошуках нового звучання гурт додає бандуру, скрипку та піаніно. Склад зазнавав частих змін.

ДримбаДаДзига (2006) – Творчість гурту наповнена українськими ритмами та мелодикою. Створений з ініціативи бас-гітариста Олександра Новіченка, за час свого існування ДДД відвідав велику кількість європейських і українських фестивалів.

Чумацький шлях (CH.SH) (2008) – „Дні, проведені на репетиціях – ось наш талісман”, – каже Сергій Строян після перемоги гурту на всеукраїнському конкурсі „Червона рута” у 2011 році. „Чумацький Шлях” – це шалений ритм, динаміка, етнічні мотиви, поєднані з важким роком. Речитатив у піснях гурту дечим схожий на стиль „ТАРТАКа”, проте з помітним індивідуалізмом.

Один в каное (2010) – Інді-фолк гурт, раніше широко відомий у вузьких колах, а після виступу на Х-Факторі популярний і серед старшого покоління. Спів, перкусія та гітара – тріо, чия творчість базується на ніжному й глибокому вокалі Ірини Швайдак.

За: О. Річняк, Вітчизняний етно-рок: гурти, які відроджують традиції української музики, <https://ua.ua.top/4944/>

Світ музики

29. Послухайте пісні наведених в тексті гуртів. Поспілкуйтеся у групі про правдивість твердження, що „генетичний код нації захований у текстах гуртів”.

30. Які ще українські сучасні гурти використовують у своїй творчості музичні етно-мотиви? Чи є такі гурти у Вашій рідній країні? Розкажіть про один із них.

.....

.....

.....

.....

.....

31. Прочитайте текст. Перекладіть і запишіть дати українською.

Українська рок-музика виникла наприкінці [in den 60er Jahren des letzten Jahrhunderts], під час хрущовської „відлиги”. Але [in den 1970er Jahren]

.....

більшість рок-гуртів [der 60er], на жаль, були змушені піти в підпілля. Так само спіткала невдача і групи другої хвилі українського року [Ende der 70er – Anfang der 80er]

.....

Найуспішнішою за весь час існування СРСР виявилася для української рок-музики епоха перебудови. Деякі гурти, що були створені в той час, є зірками української рок-сцени і сьогодні. Але, звичайно, найбільша кількість рок-гуртів виникла вже за часів незалежності.

Безперечно, одним із найцікавіших і найсамобутніших рок-колективів України є „Воплі Відоплясова” (скорочено – „ВВ”). Це живі легенди нашої рок-сцени. Заснували групу Юрій Здоренко й Олександр Піпа, потім вони зустріли Олега Скрипку, і ця зустріч стала знаковою для „ВВ”.

Не можна не згадати і про „Океан Ельзи”. Цей гурт було створено [im Jahr 1994] у Львові. Лідером гурту є Святослав Вакарчук, фізик за фахом. Критики багато разів визнавали гурт найкращою рок-групою країн колишнього СРСР та Східної Європи. На території України продано понад мільйон дисків „Океану Ельзи”.

За: Д. Дар, Український рок: слухай наше!, <https://uamodna.com/articles/ukrayinsjkyy-rok-sluhay-nashe/>

Світлина – https://unsplash.com/photos/WT_IOIFSzFE

32. Поясніть переносне значення висловів:

хрущовська „відлига”

.....
.....

піти в підпілля

.....
.....

епоха перебудови

.....
.....

жива легенда

.....
.....

стати знаковим

.....
.....

33. Яка з пісень гурту „ВВ” чи „Океану Ельзи” Вам подобається найбільше? Чому? Знайдіть її текст й обговоріть зміст у групі.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Зимові свята

1. Роздивіться світлини і розкажіть, як митці зображають Різдво. Працюйте у парах. Думки запишіть.

Авторка – Глафіра Щербак, ікона з колекції Міжнародних пленерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

Авторка – Оля Кравченко, ікона з колекції Міжнародних пленерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

Авторка – Катерина Кузів, ікона з колекції Міжнародних пленерів іконописців в Новиці, автор світлини – Вацлав Бугно

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Яка зі світлин Вам сподобалася найбільше? Поясніть, чому.

3. Прочитайте текст і випишіть із нього слова, пов'язані зі святкуванням Різдва. Поясніть значення виписаних слів.

Дідуха палять удосвіта на другий день Різдвяних свят

Дідухом у Галичині називають сніп збіжжя, що на Святий вечір ставлять на покуті під іконами, і солому, яку розтрушували по долівці в хаті, а також сіно, що стелять на столі під скатертиною.

– Уся солома, сіно на Різдво – то дідух, – говорить 73-річна Ольга Новаківська з села Сороцьке Тербовлянського району на Тернопільщині. – На Святий вечір батько приносить до хати солому, сіно кладуть біля стола. А ми, діти, гасали по тій соломі, а старші кидали туди горіхи, яблука, щоб діти збирали і тішились. Доки батько розтрушував солому по глиняній долівці, діти квоктали, щоби протягом року в господарстві було багато курей. А також мекали, бекали, мукали й рохкали – аби велися кози, вівці, корови та свині. Якщо сім'я мала пасіку, то „дзискали” – наслідували гудіння бджіл, а хазяїн трусив рушника-божника, який прикрашав образи, – „щоб рій сідав”.

– „Кво-кво, на Різдво, на Різдвяні свята діти ходять по соломі, як перепелята”, – то ми так казали, як скакали по тій соломі, що батько розтрушував. То була веселість, то була радість. А сьогодні нема того – бо хто хоче соломи й порошу в хаті?

Святковий стіл притрушували сіном. Під скатертину на чотири різки столу клали зубчики часнику як оберіг від усього лихого, адже цієї ночі гуляє зла сила. Проти її витівок господар засікав сокирою пороги хати, хліва, комори й інших приміщень, примовляючи: – Щезни, згинь, пропади, сило нечистая!

Під образами господар ставив необмолоченого снопа, який зібрали на полі останнім.

– То також дідух. Ми ставимо сніп пшениці, чи жита – хто який має. Як повечеряли на Святий вечір, то лишаємо біля того дідуха кутю, пиріг і ложки – це для померлих. А на другий день Різдва, на Марії, його треба винести, доки колядники прийдуть, щоб не заколядувати його. Перев'язують його перевеслом, повінчують йому і спалюють.

„Палять дідуха” о п'ятій-шостій ранку на другий день Різдва – обов'язково „до зорі”. Усе сіно й солому, сніп, збіжжя виносять із хати і спалюють на перехресті доріг. Через це вогнище всі, хто міг, мають перестрибнути – і старі, й молоді, й малі – щоби були здоровими упродовж усього наступного року. Попіл від дідуха вважають помічним від хвороб як людей, так і тварин. Загорнутим у чисту хустинку його зберігають рік за іконами.

За: О. Чебанюк, Різдвяний хліб керечун господиня виймала з печі у вивернутому кожусі,
https://gazeta.ua/articles/holydays-newspaper/_rizdvyaniy-hlib-kerechun-gospodinya-vijmala-z-pechi-u-vivernutomu-kozhusi/417066

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Перекладіть текст українською мовою.

Diduch

Am Heiligabend vor Weihnachten versammelt sich am Tisch die „große Familie“, um gemeinsam das große Ereignis zu feiern.

Zwölf Fastenspeisen werden auf den Tisch gestellt. Die Zahl erinnert an die zwölf Apostel Christi. Unter die Tischdecke und auf den Fußboden wird Heu gelegt, dessen Geruch einen Hauch der wirklichen Geburt Christi ins feierliche Wohnzimmer bringen soll. Danach wird Diduch hereingetragen – eine Weizengarbe, die im mythologisch-religiösen Verständnis des Volkes die Gestalt der Ahnen, ein neues, blutloses Opfer an Gott und den Gott selbst darstellt. An den Tischecken werden unter die Tischdecke Knoblauch und Walnüsse gelegt, als Symbol für den Zusammenhalt der Verwandtschaft – wie die Zehen einer Knoblauchzwiebel, und die Gesundheit eines jeden Familienmitglieds – die Gesundheit soll „stark wie die Nuss“ sein.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Прочитайте текст. Запишіть своїми словами, що таке *керечун* і як його виготовляють.

Різдвяний хліб *керечун* господиня виймала з печі у вивернутому кожусі

– Перед Святим вечором обов'язково печуть керечун. Це такий білий круглий, високий хліб. Його кладуть на столі, і там він стоїть до Василя (старого

Нового року – 14 січня), – розповідає 91-річна Марія Крюка з райцентру Міжгір'я на Закарпатті. – Вносили ще до хати овес – повний сніп – і ставили під іконами.

Назва „керечун”, або „карачун”, походить від східнослов'янського „корчіти”, тобто „йти”, „приходити”. А круглий обрядовий хліб за дохристиянських часів символізував прихід нового року і повернення сонця на літо. За тим, як керечун сховався і випікався, передбачали майбутнє: якщо тісто високо піднімалося в печі, рік обіцяв бути вдалий і щасливий, якщо керечун западав – чекали біди.

Від керечуна, вважали, залежав достаток у родині. Колись господиня пекла його в рукавицях й у вивернутому вовною назовні кожусі – щоб забезпечити багатство в сім'ї на весь наступний рік. Спечений святковий хліб клала посеред столу на соломі, на зерно від останнього зжатого у жнива снопа або на гроші. Зверху накладали зроблений із тіста хрестик. Посередині керечуна робили невелику ямку – „пупець” (пупок). Туди насипали різного зерна, щоб наступного літа добре вродило збіжжя. Клади також часник, бо вірили, що він після того допомагатиме при запаленні горла, оберігатиме від злого ока, лихого язика та пристріту.

Прикрашали керечун травами, хвойними гілками, стеблинами вівса, барвінком. Потім їх вплітали до вінка нареченої, щоби передати молодим силу цих рослин. Обв'язували керечун льоном чи коноплями, щоб добре вродили. Біля нього ставили мед і свячену воду.

Ворожили за допомогою керечуна так: ставили його на розсипане борошно й роздивлялися відбитки від споду хліба. Якщо вимальовується людська постать, то прийдуть свати, а якщо тварини – треба чекати поповнення в худоби.

На Святвечір, щойно смеркло, керечуна треба було освятити в проточній воді – в річці або потічку. Принісши звідти хліб, господиня котила його від порога до столу розстеленим на підлозі новим рушником. Лічили: скільки разів керечун при цьому обернеться, стільки возів сіна або зерна зберуть улітку. Якщо святковий хліб падав на низ, чекали вдалого для всієї родини року, якщо верхом – до втрати у господарстві або й смерті когось із рідні.

На Василя керечун розрізали і з'їдали. Кому діставався шматок із копійками, протягом року мав добре заробити. Крихти керечуна не можна викидати – їх треба спалити або закопати в землю. Шкуринки від керечуна клали перед дверима хліва як оберіг від відьом, щоб вони не зурочували худоби й не відбирали в корів молока. Загодовували їх скибками керечуна, щоб добре доїлися.

За: О. Чебанюк, Різдвяний хліб керечун господиня виймала з печі у вивернутому кожусі,
https://gazeta.ua/articles/holydays-newspaper/_rizdvyaniy-hlib-kerechun-gospodinya-vijmala-z-pechi-u-vivernutomu-kozhusi/417066

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Поясніть різницю у значенні дієслів: *пекти, випікати, недопекати, перепікати, пригорати, згорати*. Утворіть від них форму dokonаного виду і введіть у речення.

.....

.....

.....

.....

Назва „керечун”, або „карачун”, походить від східнослов'янського „корчіти”, тобто „йти”, „приходити”.
А круглий обрядовий хліб за дохристиянських часів символізував прихід нового року і повернення сонця на літо.

7. Прочитайте інтерв'ю. Опишіть, як виглядає і як виготовляють символ Різдва, про який Ви дізналися.

Солом'яний „павук” має висіти до Водохреща

– Як я ще дівувала, то перед Різдвом ми з дівчатами робили з соломи „павуків”, – розповідає 78-річна Ганна Марчук із Вінниці. – Соломою запасалися ще з літа. Нитки брали не товсті, але міцні. Бо як товсті брали, то вузлики на згинах випирали – не дуже гарно. Брали ті соломинки, клали одна коло одної й відсікали ножем, щоб були рівні. Для одного кубика потрібно 12 однакових соломинок, а таких кубиків мало бути один великий і чотири чи п'ять маленьких. Можна і більше чіпляти – як ото лапки павуку, один під одного.

– Я житню солому беру для „павука”, бо там звіння довші, – ділиться майстер соломоплетіння Володимир Карпуша з села Вінницькі Хутори, що під обласним

центром. – Їх треба вирізати, бо нитка через них не пройде. Чим довші соломинки, тим більшого „павука” можна зробити. Як відрізаємо ті вузли, знімаємо лущиння й рівняємо соломинки. А тоді по чотири нанизуємо циганською голкою і зав'язуємо у квадрат.

Далі на всіх кутах квадрата майстер нанизує ще по дві соломини. Робить чотири трикутники. Вершини двох трикутників з'єднує зверху квадрата, а двох – знизу. Виходить по піраміді з обох боків.

– Ось тут наверху особлива енергетика. Буває, аж щипає за палець, усе як у піраміді, – запевняє Володимир Карпуша. – От таких п'ять двобічних пірамідок підвішують до великої – на чотири кінці по боках і знизу. Виходить „павук”. У велику піраміду всередину можна помістити ще якійсь оберіг із соломи. Наприклад, хрест або безконечник.

За: Т. Щербатюк, Солом'яний „павук” має висіти до Водохреща,
https://gazeta.ua/articles/holydays-newspaper/_solomyanij-pavuk-maye-visiti-do-vodohrescha/367637

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Випишіть із тексту назви страв, виберіть одну й опишіть, як її готують.

На Щедрий вечір дівчата ходили з млинцем за пазухою

13 січня – день преподобної Меланії Римлянки (V ст.), ввечір напередодні Нового року за старим стилем. Його називають Щедрим або Багатим, бо на стіл, окрім куті та узвару, подавали багато скоромних страв: ковбасу, кров'янку, холодець, шинку, тушковану зі свининою капусту, пироги, вареники зі сметаною, гречані млинці. Дівчата брали першого млинця за пазуху і на вулиці питали ім'я в першого зустрічного чоловіка – так ніби-то зватимуть майбутнього чоловіка. Ходили щедрувальники та ряджені.

14 січня – обрізання Ісуса Христа, святителя Василя Великого (IV ст.), якого шанували як покровителя землеробства. У той день ходять посівальники, а зранку дотримуються звичаю „полазника” – першого відвідувача. Добре, якщо вранці до хати першим зайде молодий здоровий чоловік – це віщує вдалий рік. Колись удосвіта заводили до хати прикрашених калиною, барвінком, стрічками барана, коня або бичка – щоб у новому році все добре плодилося.

18 січня – надвечір'я Богоявлення, народна назва – Голодна кутя. Щоб захиститися від злих сил, все господарство кроплять свяченою водою, крейдою ставлять хрести над вікнами та на дверях. На стіл ставлять пісні страви, розпочинаючи вечерю ковтком свяченої води. Вірили, що опівночі відкриваються небеса, вщухає вітер, вода перетворюється на вино. Задумані цієї миті бажання мали обов'язково здійснитися упродовж року. Зібраний цієї ночі сніг і набрана в річці вода допомагають від „ста недугів”. Завірюха на Голодну кутю означала, що бджоли принесуть багато меду.

За: О. Чебанюк, На Щедрий вечір дівчата ходили з млинцем за пазухою
https://gazeta.ua/articles/holydays-newspaper/_na-sedrij-vechir-divchata-hodili-z-mlincem-za-pazuhoyu/27699

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Випишіть із попереднього тексту назви свят. Порівняйте українські традиції зі святкуванням католицького та протестантського Різдва.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**10. Перекладіть текст, використовуючи в ньому українські назви страв.
Підберіть відповідний заголовок до тексту.**

.....

Auf den Tisch kommen verschiedene Sorten von *Teigtaschen* mit verschiedener Füllung – mit Kartoffeln, gedünstetem Sauerkraut oder Pilzen, außerdem eine Fastenvariante der ukrainischen Nationalspeise – der *Gemüsesuppe mit roter Beete*. Sie wird mit einer speziellen Sorte *Krapfen* gegessen, in eine Knoblauchsoße getaucht. Dazu kommen Heringe, verschiedene Salate ohne Fleisch und Weißbrotschnittchen, die u. a. mit Sprotten und Zitrone belegt sind, sowie *Plätzchen*, das ukrainische Nationalgetränk aus *Obst* und andere Speisen. Am wichtigsten ist aber *der besondere Brei* – eine nahrhafte süße Speise, ein weiteres Symbol der Weihnacht, das vor allem bei Kindern beliebt ist. Es wird vorwiegend aus gekochten Weizenkörnern mit Mohn und je nach Geschmack mit Walnüssen, Rosinen und Honig zubereitet. In verschiedenen Regionen der Ukraine wird dafür statt Weizen oft Reis oder Gerste als die Basis verwendet.

Wenn alle Speisen auf dem Tisch stehen, eröffnet das älteste anwesende Familienmitglied mit einem Gebet, der Segnung *des Breis* und einem ersten Löffel davon das feierliche Abendessen. Nachdem jeder vom Brei gekostet hat, dürfen auch andere Speisen gegessen werden.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**11. Які традиційні страви готують у вашій рідній країні на Різдво?
Виберіть одну з них і запишіть рецепт її приготування.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

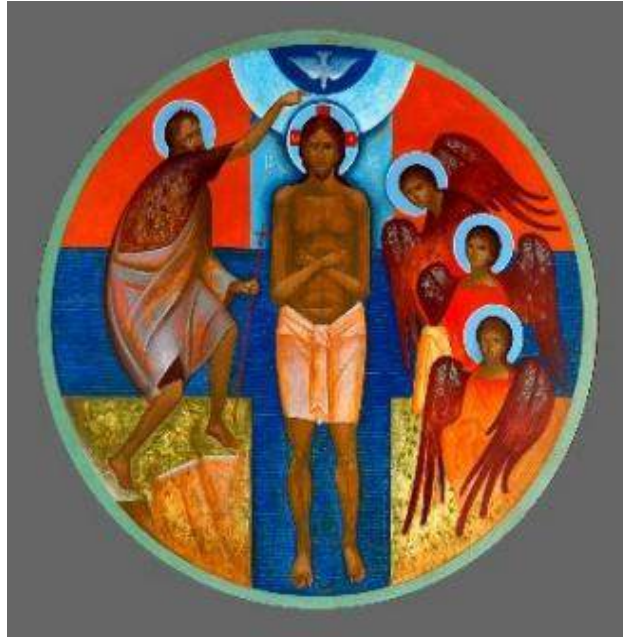
12. Утворіть назви каш за зразком: пшоно – пшоняна каша, каша з пшона.

овес –
кукурудза –
гречка –
рис –
гарбуз –
манка –

Кутя – це різдвяна круп'яна страва з пшениці або рису. Каша – одна з найдавніших страв людства. Скити, які жили у Середньому Придніпров'ї, готували каші ще у IV – V до нашої ери.

13. Уставте пропущені слова в текст.

Водохреще, Хрещення чи Йордан – народно-релігійне,
котре православні та греко-католики святкують 19 січня. Воно є останнім святом
з різдвяно-новорічного і завершує Святки – 12 днів Коляди між
Різдвом і Водохрещем.

Автор – Олексій Чередніченко, ікона з колекції Міжнародних плерів іконописців в Новиці,
автор світлини – Вацлав Бугно

Напередодні свята українці традиційно зустрічають другий Святвечір. Упродовж 18 січня віряни тримають піст і нічого не їдять. Сідати за вечерю можна лише після появи першої зірки на небосхилі. До столу подають пісні – рибу, вареники з капустою, кутю, узвар тощо.

Вода на Хрещення вважається цілющою, вона символізує початок життя й очищення. Віруючі зберігають вдома саме йорданську воду, адже вірять, що є цілющою впродовж усього року. Йорданську воду зберігають за образами та бережуть випадок хвороби. Вражає той факт, що вода, освячена на свято Йордана, зберігається, не псуючись упродовж року. Віряни певні, що справа у святості, а скептики кажуть, що виною всьому срібло з хрестів, котрі занурюють у воду. Набрати свяченої води можна у церкві.

Також освячуються водойми – річки та озера. За тиждень до у кризі замерзлих водойм вирізають ополонку у формі хреста. Цим традиційно займається чоловіча громада: на річці вирубують ополонку, а великий хрест з льоду встановлюють над нею й обливають червоним квасом з буряка, що символізує кров. Ополонку освячує священник. Згідно з релігійними переконаннями, така вода очищує від гріхів і заряджає здоров'ям на весь наступний рік.

Для вірян на Водохреще починається весільний сезон, що триває до Великого посту. Оскільки в Україні тісно переплелися язичницькі й православні вірування та традиції, у ніч з 18 на 19 січня дівчат було прийнято ворожити на нареченого. І хоч цей ритуал засуджується церквою, він досі є популярним. Зранку 19 січня у церквах святкові богослужіння. Після них люди йдуть до водойми, несучи дерев'яного хреста й хоругви.

За: <https://dyvys.info/2019/01/19/vodohreshha-istoriya-tradytsiyi-prykmety-foto/>

14. Як Ви розумієте фрази з тексту?

Йорданська вода заряджає здоров'ям на весь наступний рік.

Вода на Хрещення вважається цілющою.

Поява першої зірки на небосхилі.

Вода, освячена на Йордана, не псується упродовж року.

Ворожити на нареченого.

15. З наведеними словами утворіть словосполучення. Приклади можете знайти у текстах, або утворити самостійно.

Весільний

Оберіг із

Циганська

Вершини

Святий

Класти на

Ставити під

Обрядовий

Передбачати

Вивернути

Наступний

Шматок

Розповідати

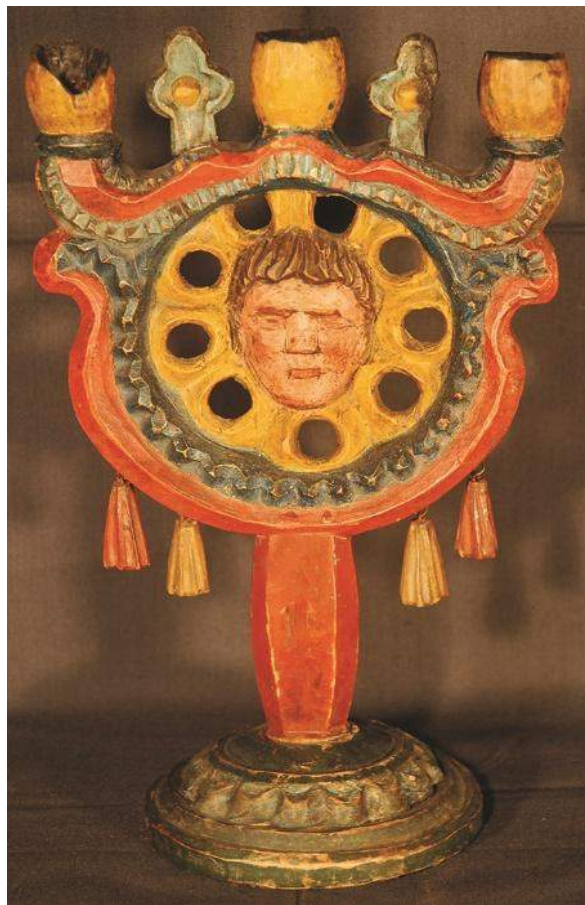
Дотримуватися

Упродовж

16. Перекладіть слова й словосполучення українською і заповніть ними пропуски у тексті.

Die symbolische Bedeutung – der Ritus – das traditionelle Attribut – geschmückt – die Taufe – der Priester – dargestellt – das Weihwasser – das Kreuz – unter dem Einfluss

На Гуцульщині водосвяття були свічки-трійці. З запаленими трійцями ґазди йшли з церкви до річки. Тут під час освячення води ті трійці ґазди подавали, які він занурював у воду. „З засвіченими трійцями вертають ґазди до хати, де над столом роблять три хрестики димом із свічок, опісля гасять трійцю і кладуть її серед стола, – потім п’ють, кроплять нею хату”.[...] Такі свічники переважно були геометричною плоскою різьбою або рельєфною різьбою під церковного бароко. На різьблених свічниках-трійцях могли бути солярні знаки – розети, антропоморфічне зображення сонця, а також з зображенням Розп’яття або сцени Богоявлення й фігурки херувимів у вигляді голівок з крилами.

Світлина з колекції Остапа Лозинського

Використання гуцулами свічників-трійць на водосвятті мало своє Свічники-трійці вказували на Пресвяту Трійцю, яка об’явилася в часі Ісуса Христа на Йордані. У цій події Водохреща Бог об’являється людям у трьох Особах – Отця, Сина і Святого Духа.

За: https://galinfo.com.ua/news/symvolika_svichnykivtriyts_na_vodohreshcha_305972.html

17. Прочитайте початок тексту і поясніть своїм друзям-іноземцям, чому так? Україна – країна унікальна: Різдво Христове тут святкують два рази на рік. Чому так трапилося? ...

Для Вашої розповіді-пояснення використайте таку інформацію:

In der Ukraine wird das orthodoxe Weihnachtsfest am 7. Januar gefeiert, da sich fast 70 Prozent der rund 45 Millionen Menschen zum orthodoxen Christentum bekennt. In der Westukraine gibt es aber auch viele Katholiken und Protestanten, deren Weihnachten bereits am 25. Dezember gefeiert wird.

Die orthodoxen Kirchen feiern Weihnachten später als die übrigen Christen. Das liegt daran, dass sie das Fest nach einem älteren Kalender berechnen. Einige orthodoxe Gemeinden, darunter z. B. die griechische, übernahmen den „neuen“ gregorianischen Kalender, der in Europa 1582 eingeführt wurde. Sie feiern Weihnachten deshalb zeitgleich mit den katholischen und evangelischen Gläubigen. Die russische, ukrainische, belarussische orthodoxe und die serbische orthodoxe Kirche hielten sich dagegen an den alten julianischen Kalender. Sie feiern die Christi Geburt entsprechend zwei Wochen später, am 6. und 7. Januar.

